

Rūdolfs Blaumanis

Zaļi

Joku luga ar dziedāšanu
divos cēlienos

PERSONAS

K ā r k l ē n s, Kārklēnu mājas saimnieks

M a j a, viņa meita

L i e n e, viņa māsa

N a m n i e k s

O z o l u P ē t e r i s

J e š k a, Kārklēna puisis

I l z e, viņa sieva, Kārklēna dienestniece

Ā b r a m s, žīds

Notiek Kārklēnos, Vidzemē.

PIRMAIS CĒLIENS

Glīta zemnieku istaba ar vidus un sānu durvīm kreisajā un labajā pusē. Vidus durvju vienā pusē ir logs, otrā pusē skapis vai arī skapītis. Pie sienas karājas mētelis, garš valgs un pipe ar garu kātu, pie skapja, uz sānu durvju pusi, pieslieta krietna runga. Istabas vidū ir galds, apklāts vienkāršu galdautu. Uz galda avīzes, cepure un krūze ar ūdeni. Galda vienā pusē atzveltnis, otrā pusē vienkāršs krēsls. Citi krēsli šur tur pa istabu stāv nostādīti un arī citas istabas lietas, ja skatuves lielums to atļauj.

PIRMAIS SKATS

Kārklēns. Ješka.

Kārklēns sēd pie galda un lasa. Galda otrā pusē Ješka sēd un snauz.

Kārklēns (*nomet avīzi uz galda un uzsit ar dūri uz tā*). Nu tas tak traki!

Ješka (*uzmostas, sabijies*). Kas? (*Kaunīgi*.) Ak tā, es laikam atkal drusku biju aizsnaudies? Nu, tēt, šodien kā svētdienā — —

Kārklēns. Svētdienā! He, he — tā kā šis svētdienās vien snaustu! Man tik brīnums, ka zagļi i tev jau zābaku no kājām vai svārkus no muguras nav nozaguši!

Ješka (*brīnodamies*). Man — nozaguši?

Kārklēns. Jā, nozaguši. Še, lasi, kas avīzē stāv rakstīts. (*Dod viņam avīzi un rāda ar pirkstu uz kādu vietu.*)

Ješka (*lasa*). «Ka zagļi top arvienu drošāki un nekaunīgāki, to pierāda no jauna šis atgadījums. Kāds šejienes saimnieks, no nesen pagājušā tirgus uz māju pāriedams, atsēdies lielceļa malā, gribēdams atpūsties un uztaisīt pīpi. To darot, viņš drusku iesnaudies. Atkal uzmodies, saimnieks iztrūcies pamanījis, ka viņa zābaki līdz ar zeķēm no kājām bijuši aizbēguši.» Bet tas tak par daudz traki, saimniek!

Kārklēns. Jā, to es arī saku. Tā, redz, iet, mīlais Ješka, tādiem snauduļiem. Sargies, ka tu arī kādreiz nedabū šitādu mācību. Būtu žēl par taviem glītajiem zābakiem. (*Rāda uz Ješkas zābakiem.*)

J e š k a (*avīzi nolikdams*). Nu, saimniek, vai tad nu tos snauduļus vien apzog, apzog tāpat i tos modrīgos. Šodien vienu, rītā otru, kā gadās.

K ā r k l ē n s. Kā gadās? Miļlais Ješka, kā t' nu var gadīties, ka man kaut ko nozog, ko gudri un uzmanīgi apsargāju? Kā man govi var izzagt iz kūts, kad tā stāv aiz divām, kā zirgu iz staļļa, kad tas stāv aiz trim atslēgām?

J e š k a. Nu, to var izdarīt, kad visas piecas atslēgas atmūķē.

K ā r k l ē n s. Varētu gan atmūķēt, ja tik man to divu lielo suņu nebijs! Un tu zini, tiklīdz mani suņi rej, tūliņ esmu ārā un apskatos, ko šie rej. Nu, un divstobrenīca, kas man tādās reizēs rokā, nav ar zirņiem pielādēta.

J e š k a. Tiesa, tiesa – jūs savu mantu labi protat apsargāt.

K ā r k l ē n s (*lielīgi*). Vai ne? Un vai tu domā, ka to tie garnadži nezina? Ā, to viņi labi zina, citādi tie mani jau sen tikpat mīļi būtu apciemojuši kā pēdējā laikā dažu labu no mūsu kaimiņiem. Bet vai kādreiz esi dzirdējis, ka Kārklēnu kāds apzadzis? Nē!... Tikai vienu vienīgu reizi mani lūkoja apzagt, bet tas nu ir labi ilgi atpakaļ.

J e š k a. Par tādu mēģinājumu vēl nekad nekā neesmu dzirdējis. Ko tad jums gribēja nozagt? Zirgu?

K ā r k l ē n s. Nē, lai gan toreiz mani zirgi tikai aiz vienas atslēgas vien vēl stāvēja. Man gribēja āboļus zagt. Kādā naktī – bija ap to laiku, kad vasaras āboļi nāca gatavi, – izdzirdu dārzā lielu brīkšķi. Ā, es domāju, nu nav labi, pacēlu vienu puisi un devos dārzā. Bija gaiša mēnesnīca, un es redzēju, ka zem ābeles netālu no vārtiem likājās puika un rāva āboļus no liela zara, ko bij nolauzis. Mana labākā ābele, kuru mans tēvs vēl pats ar savu roku bij potējis! (*Uzlec stāvu.*) Pag, es domāju, es tev, putniņ, rādišu. Pielīdu zaglēnam no muguras klāt, un – caps! – tas bij cieti! (*Sagrābj Ješkas roku.*)

J e š k a. Ā! – un tad nu gan laikam puikam krietni bikses lāpījāt?

K ā r k l ē n s. Lāpīju? Es tam devu, ka tās pārplīsa. Tāds palaidnis! Tik resns zars kā mana roka! Un vai zini, kas tas bij?

J e š k a. Tas zars?

K ā r k l ē n s. Nē, tas puika.

J e š k a. Nu?

K ā r k l ē n s. Tas bija Ozolu Pēteris.

J e š k a. Ozolu Pēteris? Tā es nepazīstu.

K ā r k l ē n s. Tā! Tu nepazīni vecā Ozola dēla, ekur vecā Ozola, kas uz Krievu zemi aizgāja?

J e š k a. Veco Ozolu gan pazinu. Tas jau reizē ar jūsu radnieku Namnieku aizgāja no šejienes. Būs labs laiks, kamēr tie projām.

K ā r k l ē n s. Desmit gadu.

J e š k a. Jā, jā, var gan būt. Nez kā viņiem tur Krievu zemē iet?

K ā r k l ē n s. Namnieks jau man raksta, šiem ejot labi.

J e š k a (*parausta plecus*). Nu, saimniek, uz tām ziņām, kuras aizgājēji šurp laiž, daudz nevar palaisties. Viņi daudz melo. Ja tiem pat liepu lapas maizes vietā jāēd, tomēr tie raksta, ka ejot labi.

K ā r k l ē n s. Nu, Namnieks man nav rakstījis vien, bet arī citādi pierādījis, ka viņam iet labi. Aizpērn viņš man atsūtīja desmit pūru lepnu linsēklu, no kurām lini izauga, es tev saku, tādi (*paceļ roku ļoti augsti*), un šogad viņš man atkal atsūtīja astoņi pūri kviešu, īstus zelta graudus, – tu jau pats viņiem uz Koknesi aizbrauci pakaļ. Nu saki – vai Namnieks nebūtu muļķis, man tik lielus kukuļus sūtīdams, ja viņš būtu nabags! Viņš jau labi zina, ka man to nevajaga.

J e š k a (*smīn*). Nez, tēt, vai viņš būtu tāds muļķis!

K ā r k l ē n s. Nu?...

J e š k a. Cik man zināms, tad Namnieks vēl nav precējies.

K ā r k l ē n s. Nav gan. Bet ko tu ar to gribi teikt?

J e š k a. Viņš ir neprecējies. Labi. Jums ir tautās laižama meita. Varētu jau būt, ka viņa domas kritušas uz jūsu Maju. Gribēdams izlikties bagāts – –

K ā r k l ē n s. Blēņas! Namnieks vairs neprecēsies. Viņš jau no tiem gadiem laukā, kur tādas domas nāk prātā.

J e š k a. Oho! Ja daudz, tad viņam būs pār par četrdesmit. Bet, ja viņam pat sešdesmit jau būtu uz muguras, – priekš precēšanās vīrietis nekad nav par vecu.

K ā r k l ē n s. Tā? Gribētu zināt, kurā apustuļa grāmatā tas stāv rakstīts. Un, ja viņš priekš precēšanās arī nav par vecu, priekš manas Majas viņš ir par vecu, tās es viņam nedotu.

J e š k a. Nu, jums jau bez meitas vēl ir neprecēta māsa. Var jau arī būt, ka viņš jums tos kukuļus tās dēļ sūta. Ticat droši, bez nolūka viņš tik lielu dāvanu nesūtītu. Šos laikos tā pasaule vairs nemaz nav tā uz došanu.

K ā r k l ē n s (*smejas*). Lienes dēļ! Kā visa tu neizdomā! Mana māsa vairs neprecēsies.

J e š k a. Tā? Gribētu zināt, kurā apustuļa grāmatā tas stāv rakstīts.

K ā r k l ē n s. Viņa pate to vienumēr saka. Viņa grib manas nelaiķes sievas vietā manu saimniecību vadīt un pie manis savu mūžu nodzīvot.

J e š k a. Un to jūs laikam ticat? Kad meita saka: «Es negribu precēties,» – tad tas ir tāpat, kā kad kāds teiktu: «Man gribas mirt...» Man lai to nestāsta... Kā tad bij ar manu Ilzi? Tā arī negribēja precēties, tā tapa nikna kā pūce, kad kāds puisis, kas viņai nepatika, ar viņu par

precēšanos sāka runāt. Un kas galu galā tomēr notika? Viņa redzēja mani, es viņai patiku – kādēļ, to šobaltdien vēl skaidri nezinu, – un man tik ar pirkstu bij jāpamāj, un lepnais meitens man karājās kaklā. Ha-ha-ha! Un ja vēl saimnieks vai saimnieka dēls būtu bijis! Vienkāršs kalpa puisis!... Tā, lūk, iet ar tiem sieviešiem. – Bet kas tur ārā par troksni?

K ā r k l ē n s (*kas jau brīdi klausījies*). Es arī klausos. Maja ar Lieni būs pārnākušas no baznīcas.

J e š k a (*klausās*). Nē, tā ir Ilzes balss.

K ā r k l ē n s. Ilzes gan, tev taisnība. Viņa tevi sauc. Tava sieva bez tevis arī ne desmit minūtu nevar iztikt. Ej tak palūko – ko viņa grib?

J e š k a. Jāiet ir. (*Paceļas un iziet pa vidus durvīm.*)

OTRAIS SKATS

Kārklēns viens pats.

K ā r k l ē n s. Tā, tā... Tad Ješka domā, ka Namnieks man tās linsēklas un tos kviešus ar sevišķu nolūku sūtījis. Hm! Nu, taisnību sakot, es ļoti priecātos, kad Namnieks Lieni aizvestu. Bij godīgs un saticīgs cilvēks. Es domāju, nabags tik tādēļ vien aizgāja uz Krievu zemi, ka Liene viņu atraidīja... E, tā bija muļķība, kuras tai vēl šodien nevaru piedot... Un, ja jaunais Ozols uz Maju nāktu, ā – tas man vēl labāk patiktu! Ozols būtu īstais vīrs priekš manas meitas – (*Ješku dzird ārā saucam: «Saimniek, saimniek!»*) Jā, kas tad tur ārā notiek? (*Ješka sauc.*) Tak nebūs kāda nelaime? – Jāiet paskatīties. (*Grib iet.*)

TREŠAIS SKATS

Kārklēns. Ješka. Tad Ilze.

J e š k a (*ieskrien istabā*). Tēt, nākat, nākat!

K ā r k l ē n s (*sabijies*). Kas ir? Vai kur deg?

J e š k a. Tēt, esat apzagti!

K ā r k l ē n s. Apzagts?! (*Atmet ar roku, mierīgi.*) He-he-he! Apzagts! Izbiedē tu citus ar tādām ziņām, ne mani.

J e š k a. Nudie, jānudie, tēt, esat apzagti! (*Uz Ilzi, kura ienāk.*) Ilz, viņš netic!

I l z e. Apzagts, apzagts, visi četri maisi projām!

K ā r k l ē n s. Kas par maisiem?

I l z e. Maisi ar kviešiem, kurus Ješka no Kokneses atveda. Gāju uz klēti pēc putrainiem, lai pusdienai varētu vārīt — —

K ā r k l ē n s (*iekliežas*). Ko?! Vai visas trīs atslēgas —

I l z e. Atmūķētas, atmūķētas visas trīs!

K ā r k l ē n s (*iekrīt krēslā*). Visas trīs! Caurslēdzamā un aizkaramās! Un neviens suns un neviens cilvēks to nav dzirdējis! (*Uzlēkdams*.) Bet kur mana plinte? Ješka, ātri, paķer plinti!

J e š k a. Bet, tēt, zaglis jau sen projām, nedarbs tak naktī izdarīts.

K ā r k l ē n s (*uzbrēc Ješkam*). Manu plinti! (*Ješka aiziet pa labai*.) Kas var zināt, vai viņš šepat vēl kaut kur nav paslēpies un neglūn, uz kuru pusi mēs pēdas sāksim dzīt! Tā dažreiz šie gudrinieki mēdz darīt. Bet tad Dievs lai tam žēlīgs! Es viņam ar abiem stobriem kraušu virsū!... Vai zaglis varbūt kādas zīmes nav atstājis — kas tev tur rokā?

I l z e. Ir tāds ērmīgs verķis. Es to atradu pie klēts zemē; viņš laikam zaglam būs izkritis — maisu ratos ceļot. Še!

K ā r k l ē n s. Tā jau ir cigāru spice. Vai tad tu cigāru spices nepazīsti?

I l z e (*naivī*). Tēt, es jau nepīpēju.

K ā r k l ē n s. Tās ir labas atradības; šī spice liecina, ka zaglis nav bijis nekāds siena zāļu vai makurkas suļķētājs. (*Iebāž spici kabatā*.) Dodies nu, cik ātri vien vari, uz zirgu ganu un saki, lai tas ar zirgiem nāk uz māju, ka varam jūgt iekšā un uz visām pusēm dzīties pakaļ. (*Ilze aiziet*.) Ješka! Ješka!

J e š k a (*aiz kulisēm*). Tūliņ, tēt. (*Ienāk no labās puses*.) Plintes nav istabā, to šorīt laikam zirgu gans paņēmis līdzī. Bet te ir pistole, es to nupat pielādēju.

K ā r k l ē n s (*ņem pistoli*). Viens daudzums, ka tik šaujams rīks! Un nu nāc uz klēti, palūkosim, kas viss no tās izzagts. (*Abi aiziet*.)

Skatuve brīdi stāv tukša. Tālumā atskan jautrs tautas dziesmas melnīšs.

CETURTAIS SKATS

Namnieks. Ozolu Pēteris.

N a m n i e k s (*durvīs*). Nāc nu, nāc iekšā, Pēter, nāc; gan jau vēlāk izklausīsies savās mīļajās tautas dziesmās.

P ē t e r i s (*ienākdams, jūtīgi*). Ak, mīļo Namniek, var manīt, ka atkal esam dzimtenē. Uz katra soļa mums skan šie daiļie melnīņi pretī, un es viņos nevaru noklausīties vien.

N a m n i e k s. Jā, mīļais, i man palika siltāk ap sirdi, kad, skolai garām ejot, dziedātāju kori dzirdējām tik jauki dziedam. Zāles logi arī gluži kā priekš mums bij atvērti vaļā. (*Skatās apkārt.*) Bet kur tad namatēvs, ka nenāk saņemt viesu? (*Smīnēdams.*) Viņš laikam jutis, ka viens no tiem tāds bailīgs un kaunīgs, un grib viņam ļaut uzpurināt dūšu... Ir jau tiesa, ceļš uz uzdomāto līgavu nav vieglais, bet tādām puikam kā tev tomēr nevajadzēja būt tik nedrošam. Kārklēnam taču nav ne mazākā iemesla tevi atraidīt. Pavisam otrādi! Dabūjis zināt, ka vecajam Ozolam, tavam tēvam, Krievijā pieder gandrīz jau pilnīgi izmaksāta pusmuižiņa, viņš tevi saņems kā znotu abām rokām. Un, ka Maja tevis neatraidīs, par to tu pats nešaubies. Kādēļ tad nu baiļoties?... (*Staipās.*) Ā, mani kauli tak drusku stīvi palikuši no ilgās sēdēšanas vagonā, manu, ka vairs neesmu vakarējais.

P ē t e r i s. Redz, mīļo Namniek, un tu vēl biji tik tiepīgs nākt nākšus no kroga līdz Kārklēniem!

N a m n i e k s. Nu, vai tad tas mūsu notirpušām kājām nebij gluži veselīgs? Bet neredz ne aklā cilvēka... Kārklēnam tik būs brīnums, mūs reiz atkal šai vidū ieraugot! Bija labs iedoms viņam nerakstīt par mūsu nākšanu, nu viņš toties vairāk būs pārsteigts.

P ē t e r i s. Nezin vai viņš mūs pavisam vairs pazīs? Neticu.

N a m n i e k s. Nu nu, nu nu, ja viņš arī tevis vairs nepazīs, mani, savu veco draugu un radu, viņš pazīs ar visu kuplo bārdu. (*Pieiet pie durvīm pa labai.*) Jāpaskatās, vai šajā istabā kāda nava? Nē, arī tukša! Brīnums, vai tad visi izgājuši uz lauka!

P ē t e r i s (*kas durvis pa kreisai paskatījies*). Te arī nav neviena. Jā, ko tad nu darīsim?

N a m n i e k s. Pagaid – Kārklēns varbūt ir dārzā pie savām bitēm un savām ābelēm, tur jau viņš agrāk svētdienās allaž bij atrodams. Nāc, iesim paskatīsimies.

P ē t e r i s (*stostās*). Uz dārzu – es – dārzā?... Ej nu vien viens pats, es pa tam atpūtišos, esmu piekūsis. (*Nosēstas.*)

N a m n i e k s. Kā tev patīk. (*Iziet pa vidus durvīm.*)

PIEKTAIS SKATS

Pēteris viens pats.

P ē t e r i s. Es viņam uz dārzu lai ejot līdz, lai tur ar Kārklēnu satiekos un viņam varbūt zem tās pašas ābeles sniedzu roku, zem kuras viņš man reiz tik sparīgi rakstīja uz muguras: tev nebūs zagti! (*Paceļas.*)

Ai, šī mēģinātā āboļu zādzība, cik ļoti nepatīkams man šis notikums tagad ir! Ja Namnieks to zinātu, tad viņš vis tik droši neapgalvotu, ka Kārklēnam nav iemesla mani atraidīt. Zināms, cita acīs tas jau nu arī nebūtu nekāds iemesls, bet Kārklēns no laika gala visās lietās, kas zīmējas uz godu, ir bijis ļoti stingrs vīrs... «Kā tu vari iedrošināties nākt uz manu meitu, vai esi aizmirsis, kas tur reiz dārzā zem tās aplauztās ābeles notika?» viņš man var sacīt, un ko es uz to varu atbildēt? Es varu teikt, ka esmu izaudzis par krietnu cilvēku, bet kas viņu var piespiest tam ticēt? Viņš agrāk allaž mēdza teikt: «Bērns rāda, kāds vīram būs tikums,» – šos vārdus arī man viņš var turēt pretī, un tad man ar kaunu jāaiziet... Nē, tad es piesaukšu Namnieku par liecinieku, savam vecam draugam Kārklēns taču ticēs... Ā, tur runā, viņi jau satikušies (*klausās uz durvju pusi*), jā, tā ir Kārklēna balss, bet – – liekas jau, ka viņš baras.

K ā r k l ē n s (*ārā lielās dusmās*). Es tev saku, tā ir lielākā pārdrošība, ko savā laikā esmu piedzīvojis! Bet es viņu gan mācīšu mani otrreiz apmeklēt! Bet es tik tai zagļa dvēselei rādīšu!

P ē t e r i s (*ļoti sabijies*). Dievs Tēvs, ko es dzirdu, šie vārdi jau zīmējas uz mani... Jā, jā, Namnieks Kārklēnam pasacījis, ka es še esmu, viņš par to saskaities un nu mani raidīs projām. Kaut jel varētu aizmukt, viņa neredzējis, kaut jel varētu kur paslēpties! (*Nolikstas pie galda, it kā tur ko meklētu.*)

SESTAIS SKATS

Pēteris. Kārklēns.

K ā r k l ē n s (*pistoli rokā ienāk ātri*). Kur man cepure palikuse? (*Skatās apkārt.*) Ahā, te tā ir! (*Tuvojas galdam, ierauga Pēteri, satrūkstas un atkāpjas soli atpakaļ. Saņemas ātri; ļoti skarbi.*) Ē, ko jūs te darāt?

P ē t e r i s (*ļoti sajucis*). Es – – es – –

K ā r k l ē n s. Kas jūs tāds esat? Kādēļ jūs te tā likājaties? Vai jums kas izputējis?

P ē t e r i s. Es esmu – man ir – man nav –

K ā r k l ē n s. Jums ir, jums nav! Es prasu – vai jums kas izputējis, jā?

P ē t e r i s (*stomās*). Nu – jā.

K ā r k l ē n s (*sāņus*). Ahā! (*Skaļi.*) Kas jums izputējis?

P ē t e r i s (*stomās*). Kas man izputējis?

K ā r k l ē n s. Kas... jums... izputējis. – Jūs laikam lāgā pa latviski neprotat? Vai jūs nemeklējat kādas cigāru spices?

P ē t e r i s (*brīnodamies*). Cigāru spices?

K ā r k l ē n s. Šitās cigāru spices. (*Rāda Ilzes iedoto spici.*)

P ē t e r i s. Bet es jau vēl nemaz nepīpēju.

K ā r k l ē n s (*mēdoši*). Ak jūs vēl nemaz nepīpējat! Ahā! Esat jau arī vēl tāds lellītis vien! Tā, tā... Nu, kas tad jums bij nokritis zemē? Vai varbūt kāds mūķizerītis?

P ē t e r i s (*ļoti izbrīnojies*). Mūķizeris? Jā, par ko tad jūs mani īsti turat?

K ā r k l ē n s. Par vienu ļoti izveicīgu kundziņu. Par tādu, kas prot atrast lietas, pirms tās nozudušas, ar vārdu sakot (*palaistās dusmās*), par zagli!

P ē t e r i s. To jau domāju! (*Grib doties laukā.*)

K ā r k l ē n s (*paceļ pistoli*). Ne no pēdām, ja negribi, lai tev šāviena nelaižu virsū!

P ē t e r i s (*nopietni*). Bet Kārklēnu tēv! Nejoko nu tik nelabi! Pistole nav rīks priekš jokošanās. Tā nieka notikuma dēļ tev nu gan neklātos ar mani šitā apieties, bet tu esi vecs vīrs, es tev piedodu. Sveiks! (*Grib iet.*)

K ā r k l ē n s (*kā augšā*). Ne no pēdām, citādi šaušu! Vai tu gan redzēji, kas par smalku ķerli, viņš jūtas aizkārts, kad viņam pistoli parādu. Ko tad man bij darīt, kundziņ? Tev pateikties par mīļu apmeklējumu un tevi uzlūgt mani drīzumā atkal apciemot, ko?

P ē t e r i s. Savā mūžā kājas šai mājā vairs neiespertu, ja tikai tagad ar godu no tās tiktu laukā.

K ā r k l ē n s. Gods nu gan būs par piemiņu jāatstāj še. (*Viņam tuvo damies un ar pistoli uz krūtīm mērķēdams.*) Saki – vai tu viens pats to nedarbu izdarīji jeb vai tev bij palīgi?

P ē t e r i s. Palīgi?... Ak toreiz! Nu tu tak redzēji, ka man palīgu nebij.

K ā r k l ē n s. Es redzēju? Ko tu muldi? Ja es būtu redzējis, tad tu vis sveikā nebūtu aizbraucis. Uz kurieni tu tos kviešu maisus un tos gaļas šķiņķus aizvedi, kas uz klēts augšas karājās? Nemelo!

P ē t e r i s. Kviešu maisus, gaļas šķiņķus? (*Sāņus.*) Dievs, stāvi man klāt, nu saprotu, Kārklēns prātā jucis! Kaut tik tā pistole nebūtu pielādēta vien!

K ā r k l ē n s. Ko tu tur ņurdi? Pielādēta? Jā, pistole ir pilna, nelūko bēgt! Kur tu liki tos kviešus un to gaļu, atbildi!

P ē t e r i s (*sāņus*). Ko lai ārprātīgam atbildu? (*Skaļi.*) Tos kviešus samalu un izcepu plāceņos, to gaļu izvāriju un apēdu.

K ā r k l ē n s. Tu bezkauņa, vai gribi ar mani vēl jokoties?! Paga, es tev rādīšu! (*Sauc.*) Ješka, Ješka!

Pēteris (*sāņus*). Kad es viņam tik to pistoli no rokas varētu dabūt laukā!

Kārklēns (*skatās pa logu un sauc*). Ješka! (*Pēteris pa tam piesteidzas pie Kārklēna un izsit tam pistoli no rokas. Kārklēns iekliedzas.*) Paga, tu velna dvēsele! (*Gāžas Pēteram virsū.*)

Pēteris (*atvirzās, dodas ap galdu apkārt, satver zemē gulošo pistoli, uz Kārklēnu, kas tam bij devies pakaļ, pistoli paceldams*). Pag, ne no pēdām, citādi šaušu! (*Kārklēns paliek vaļēju muti stāvam.*) Iesēdies tur tāi krēslā un gaidi mierīgi, kamēr istabu esmu atstājis. Ātri! (*Kārklēns paklausa. Pēteris, muguru piegriezis durvīm, virzās uz tām.*)

SEPTĪTAIS SKATS

*Kārklēns. Pēteris. Ješka.
Ješka parādās vidus durvīs.*

Kārklēns. Ješka, glāb mani!

Ješka (*satver Pēteri no muguras cieti, Pēteris iekliedzas, pistole viņam izkrīt no rokas*). Nu esi, kundziņ, cieti!

Kārklēns (*uzlec no krēsla*). Nelaid viņa vaļā, turi viņu cieti! Kur valgs, kur valgs, viņš jāsasien! (*Paķer pie sienas karājošos valgu un pieraun ar to Pēteram rokas pie sāniem.*) Tā!

Pēteris (*mēģinādams atsvabināties*). Namniek, Namniek, palīgā, mani bendē nost! Palīgā! Palīgā! Namniek!

Kārklēns. Klusu, pagāns! Ak nu tev uzreiz arī palīgs atrodas. Skaties, cilvēks! (*Paķer pistoli. Uz Ješku.*) Ved viņu tur tāi istabā un gādā, ka viņš nesprūk vaļā, es iešu tā palīga Namnieka meklēt. (*Ješka iestumj Pēteri, kas viņam turas pretī, istabā pa labai un seko tam. Kārklēns dodas pa vidus durvīm ārā, saduras durvīs ar Ābramu, uzmin tam uz kājas un aiziet ātri.*)

ASTOTAIS SKATS

Ābrams viens pats.

Ābrams (*ienāk klibodams*). Au, mane kāje, mane kāje pirkste, tie nu būs skīste samīte! (*Aptausta zābaka purnu.*) Tas Kārklēns ir viene labe cilveke, bet par daudz ātre, un, kad vinc saskaises, tad vinc ir pusakle. Gribete zināt, uz kuren vinc gan tagad tā skēje! Un prieks

kam vinem ta pistole ieks to roke? Laikam kāde zvirbule pulka
vinem būs sariebus oder kake taukes izēdus, un nu vinc grib sout.
Kad tik mane zirge vien klibe nepataise ar save sousane tāpat kā man
ar save skriesane... Bet kur tad vise cite cilveke palikuse? No sitade
tukse istabe vēl var ko izzagt. Jo laudes tagad zog bez galem.

Kupleja

1

Agrak, kad es vēl ar paune
Apstaigaje muzikus,
Vine nebij vēl tik laune
Kā tie tagad – ne uz pus.
Ienāc's sētā, kur man tikes,
Naste mete zemē es,
Zinaje, no preces sīkes
Nezags man ne adates.
Ja, tie laudes bij bezgalem
Godige pa malu malem.

2

Tagad – dienines nebaltes! –
Pūs pavisam citads vēs.
Tagad preces vai ar gvaltes
Man no nastes ārā plēs.
Vece, jaune, liele, maze
Zog, ko kurais var un māk,
Poges, bantes, spices, naze
Un kas tiem zem pirkstem nāk.
Ja, tie laudes zog bez galem,
Ko tik var pa male malem.

3

Pieciest varete so kaite,
Kad tik apzagts tapte zīds,
Jo, ko apcirpt save aite,
Izdevigs tam bij dazs brīds.

Bet, kad māse apzog māse,
Tautiets save tautes brāl,
Tad toks beidzas vise spāse
Mit de lettisse Moral.

Ja, tie laudes zog bez galem,
Ko tik var pa male malem.

4

Stallē pickēdē pie sienes
Saimnieks skaistu kumelu,
Aizliek durve prieksē stienes,
Domā: dross no zaglem tu!
Paiet nakte, atnāk rīte,
Saimnieks, stalle atslēdzis,
Redz – un paliek bāls kā krīte:
Zaglis zirge aizjājes.

Ja, tie laudes zog bez galem,
Ko tik var pa male malem.

5

Saiminece sak uz meitu:
«Aitu kūtē troksne – klau!
Grieting, Kačing, Trīning, ej tu
Lūkot – vai tur zagle nav?»
Griete, Kace gultā velas:
«Vai tāds troksne nu kas jauns!»
Bet tad augš ta rītē celas:
Prom ir vines treknais auns.

Ja, tie laudes zog bez galem,
Ko tik var pa male malem.

6

«Meitin,» puike lūdz, «man klause,
Sirsnin, dod man mutites!»
Meite puisem liek par ause:
«Tādes mutes dode es!»
Bet, kad meite iet pie duse,
Kad tai miegs slēdz aces cēt:

Puikē noskūpstā to kluse

Simtē reizē vai no vēt.

Ja, tie laudes zog bez galem,

Ko tik var pa male malem.

7

Satiek lote skaiste meite

Fiksais puik uz zalumplacs.

Vinei skaiste, zile kleite,

Vinei skaistes, ziles acs.

Pui's ar meite tikmēr tines,

Danco, plāpā tā un sā,

Kamēr vine sirds pie vines –

Sirze zagle bije tā!

Ja, tie laudes zog bez galem,

Ko tik var pa male malem.

8

Iznāk stāste gare, liele,

Saceretajs: latvetis.

Originale esot viele,

Forme, domes, saturs – viss!

Krate kritikis ar galve:

«Es vis neese tik dums!»

Pierāde ar ase spalve:

Stāsts tik esot tulkojums!

Ja, tie laudes zog bez galem,

Ko tik var pa male malem.

DEVĪTAIS SKATS

Ābrams. Ješka.

J e š k a (*pakar galvu pa durvīm*). Ā, vai tu te esi, Ābram?

Ā b r a m s. Labdien, mīlais Jeske! Kas ir ar sīkem precem, vai kā nevajage? (*Ješka purina galvu.*) Ko tu tur dare? Pāteres skaite?

J e š k a. Stāvu uz vakts!

Ā b r a m s. Uz vakts? Ko tad tu tur apvaktē? Save mīle jaune sievine, lai tai nekoz muses?

J e š k a. Ni jau, apvaktēju vienu jaunu putnu, lai tas neizbēg.

Ā b r a m s. Viene putne? Oi, kas ta ir par putne?

J e š k a. Ir tāds liels, ērmīgs putns, kas pa nakti skraida apkārt.

Ā b r a m s. Ērmīge, liela naktsputne? Oi, es ar vine grib redzet. (*Tuvojas Ješkam, kurš pavisam ienāk un pie durvīm paliek stāvam.*)

J e š k a. Miļo Ābram, bez maksas viņa tev nedrīkstu rādīt.

Ā b r a m s. Oho! Kā tad es tev save naste par velte rāde? Vai tad tā putne jau nu ir tik brīniskīge, ka par vine redzesane jamaksā?

J e š k a. Zināms. Saimnieks viņu sūtīs uz pilsētu, un tur to turēs sevišķi priekš tādiem putniem taisītā būrī.

Ā b r a m s. Tā, tā – oi, tad es ar vine grib redzet! Es tev dose dive sūname adate prieks tave Ilze par vine paradisane.

J e š k a. Divas adatas! Ha-ha-ha-ha!

Ā b r a m s. Nu, es dalikse vēl viene lāpame adate ar nolūzuse ace.

J e š k a. Ar nolūzusu aci? Ko tad ar tādu adatu lai daru?

Ā b r a m s. Uzpine vinei viene pilene lake uz to ace viete, un tev ir feinake kniepe prieks tave sievine gatave.

J e š k a. Ar tādiem niekiem neielaižos, ja gribi redzēt, dod citu ko.

Ā b r a m s. Vai tik ta putne ir vērtē redzet, vai tik tu nemānes vien? (*Ješka rausta plecus un grib iet.*) Pagaid, es tev dos viene pīpes galvine, uz kure virsē redzame ta gīme ta skaista kēniniene Izabella fon Spanien, es sake, viene gor a feine galvine (*sāņus*), tikai druske pārplī-suse.

J e š k a. Labi, esmu ar to pīpes galviņu ar mieru, ja tu turklāt uzņemies desmit minūtes to putnu apvaktēt, man gribētos paskatīties, kur saimnieks palika.

Ā b r a m s. Labprāt, bet vai ta putne neknāp?

J e š k a. Nebīsties, viņam knābes nemaz nav.

Ā b r a m s. Nav? Oh, kas ta par ērmīge putne, laid man vine apskatit.

J e š k a. Nu skaties, skaties, bet nesabīsties vien.

Ā b r a m s (*atraujas atpakaļ*). Vai jābīstas ar? Tad es labak ne-skatīses.

J e š k a. Neesi nu zaķis, saņem dūšu un paskaties!

Ā b r a m s (*pieiet apdomīgi un bailīgi pie durvīm, paskatās caur tām un tad atraun ātri galvu atpakaļ nospļaudamies*). Fui, tu man māne, ta jau ir viene cilveke! (*Ješka smejas lieliski*.) Redze, nu tu ta pīpes galvine nedabūs!

J e š k a. Glabā viņu vesels ar visu Līzabeti! Bet, ja gribi nopelnīt brīvu naktsmāju priekš nākošās reizes, tad apvaktē to cilvēku kādu strēķīti, lai viņš neatraisās, – viņš ir zaglis.

Ā b r a m s. Zagle? Oh, oh! (*Paskatās caur durvīm.*) Aiz to vīnc tur pie gultines stakle piesiets. Ja, par brīve naktsmāje es vine labprāt kāde strēķite uzpasese. (*Aiziet pa labai.*)

J e š k a (*viens pats, nosmiedamies*). Tas izgadījās labi, nu es saimniekam varu iet palīgā. Bet bez ieroča to gan nedarīšu. Nez uz kādas ēkas augšas tas Namnieks guļ, un, kad ar tādu tēviņu tukšām rokām sastopas, tad var iziet plāni. Zēl, ka plintes nav mājā. (*Skatās apkārt.*) Ahā, tur tā runga man derēs. (*Paņem no skapja pieslieto rungu.*) Ir nu gan drusku par resnu, bet šādās reizēs labāk resnāks koks rokā, nekā kad tas par tievu. (*Krata rungu.*) Nu, Namniek, nāc priekšā! (*Iziet pa vidus durvīm.*)

DESMITAIS SKATS

Pēteris vaļā. Ābrams. Abi no labās.

P ē t e r i s. Es jums saku, mīlais draugs, mēs esam iekļuvuši ārprātīgos ļaudīs. Viņi būs drīgenes vai citu ko baudījuši, kas sajauc smadzenes. Viņi tagad no zagtiem kviešiem un šķiņķiem vien muld. Palīdzat man glābties un glābjaties arī paši.

Ā b r a m s (*plaukstas sasizdams*). Gott der Gerechte, kas par nelaime! Tadēļ es domāje, ko tas Kārklene skrien ar tam pistolem apkārt un ko tas Jeske muld par ta svese putne. Kas par nelaime, au vai, ko nu lai daram!

P ē t e r i s. Bēgsim! Pa šito logu var tikt dārzā! Man tur viens draugs, tas man jābrīdina, tā es te nevaru atstāt.

Ā b r a m s. Jūs nevaret save drauge se atstāt, un es nezare save zirge se atstāt. Kāpet jūs pa loge lauke, es lūkose pa durve tikt projam no si trake name (*žēli*), es citade nevar, mane vezume stāv ieks pagalme vide. (*Grib iet.*)

K ā r k l ē n s (*ārā*). Ak tā, istabā ir tā žīda dvēsele, es viņu mācišu kopoties ar manu kviešu zagli!

(*Reizē.*) **P ē t e r i s.** Vai jūs dzirdat, tas ir Kārklēns!

Ā b r a m s. Gott der Gerechte, mēs ir pagalem!

P ē t e r i s. Lūkosim paslēpties!

Ā b r a m s. Iesmaucet jūs tur kaktā aiz ta skape, es jums ta mantele aizliks priekšā, es pats (*ņem mēteli un pārklāj to pār krēslu un notupušos Pēteri*), es pats palīdise zem galde! (*Dara to.*)

VIENPADSMITAIS SKATS

Ābrams. Pēteris. Kārklēns. Ješka pa vidus durvīm.

Kārklēns (*tura vienā rokā pistoli, otrā tukšu maisu, grib doties durvīs pa labi*). Zaglis apvaktē zagli, tas ir brangi, kad tik abi jau nav projām! (*Ierauga Ābrama kājas*.) Kas tās par kājām zem galda? Tu?! Laukā no galda apakšas! Laukā, citādi sūtīšu skrošu lādiņu tavās sasodītās kājās!

Ābrams. Mīlais, dārgais Kārklene papin – –

Ješka (*pieskrien pie galda, dauza ar nūju grīdu*). Vai dzirdi, ko tev saka? Laukā no galda apakšas!

Ābrams. Oi Gewalt, oi Gewalt, apzēlotes, mīles cilvekes, es jau ir laukā no galde, tūlin, tūlin! (*Izlien no galda apakšas uz ceļiem, rokas pacēlis*.) Apzēloties, nemet vise mane mante, mane zirge, mane vāge, mane prece, manes kauls un lupates, tik atstājet mane dzīvibe! Tik nem ta briesmige pistole nost, oi Gewalt, vine var sprukt valā, vine spruks valā!

Kārklēns (*pistoli pret Ābramu kratīdams*). Viņa spruks gan valā, ja melosi! Uz kurien jūs aizvedāt tos kviešus un tos gaļas šķiņķus? (*Uz Ješku*.) Ak, bezdievīgi laiki! Žids zog cūkas gaļu!

Ābrams. Tik tiesam, ka es se gule tavā prieksā, tik tiesam es neka nezine no tā zādzibe!... Jeske, sak tak vinem, lai vinc tā pistole nem nost. Es mirse no bailem!

Ješka (*spīdzinādams*). Saki, saki, kur tās zādzības aizvestas!

Ābrams (*rokas krustiski uz krūtīm salikdams*). Nudien, janudien, es neka no tam zādzibem nezine. Lai sunes manes asines lok, ja es melosane runaje!

Kārklēns. Tu nezini? Kur tad tu šito maisu ņēmi, kuru tavos ratos atradu? Tas ir viens no maniem kviešu maisiem. Te ir manas zīmes, un maiss arī vēl pilns putekļu no bīdelētiem miltiem, kuri senāk bija maisos.

Ābrams. Es ta maise nopirke ieks Jumurdes sile no viene cilveke ar gare, tumse bārde.

Ješka. Viņš melo. Tēt, dodat man to maisu šurp! (*Paņem maisu, sit ar to Ābramam, putekļi apjūk*.) Nemelo, nemelo!

Ābrams. Apzēlojes, nesit, es runaje pilne patiesibe.

Kārklēns. Kā tas varēja notikt, ka tu uz ceļa no sveša cilvēka pirki maisu?

Ābrams. Esme nabage žids, taise rebe, kur kure reize vare: uz cele un cele male. Vinc man brauce garem un teice: «Žids, vai negribe

par lēte cene maise pirkt?» – un es vine nopirke par lēte cene. Es ta bārdaine nepazīne, bet es toks nevar ar pazīstame vien andelet!

K ā r k l ē n s. Kas tam bārdaiņam bij vezumā?

Ā b r a m s. Vai es zin, kas vinem bij vezumā! Es nekad save degone nebāz ieks svese vezume, kā to cite laudes dare... Bet nem tok ta pistole nost. Kad tu mane nosaus, tad tev būs jāiet uz Sibereje!

J e š k a. Ko tur nu a' tā žīda tik daudz spīdzināt, tēt! Gan tiesa viņu izklausinās, taisnības viņš mums tikpat nestāstīs. Iesim labāk tā trešā, tā Namnieka meklēt. (*Noliek maisu uz krēslu.*)

K ā r k l ē n s. Tiesa gan. Celies augšā un ej tur ķēķī – ķēķa āras durvis tak aizslēgtas, Ješka?

J e š k a. Jā, tēt.

K ā r k l ē n s. Ej tur ķēķī un gaidi, kamēr topi saukts. Bet nelūko bēgt, citādi – (*Mērķē viņam ar pistoli.*)

Ā b r a m s (*uzlec*). Es nebēgse, es nebēgse! (*Iziet ātri pa kreisai.*)

J e š k a (*iet apkārt un smejas*). Bailīgs kā jau daždien žīds.

K ā r k l ē n s. Jā, bailīgs, bet nebēdīgs.

J e š k a (*ierauga mēteli*). Bet kas tad manu mēteli tā nosviedis! (*Paceļ to.*) Ā! Tēt, skatāties, kas še par viesi! (*Pēteris ceļas un grib doties laukā. Kārklēns aizstājas ceļā.*)

K ā r k l ē n s. Ne no pēdām, es šaušu! Vai tu redzi, žīds viņu atsprūdījis vaļā un paslēpis, un saka, ka nekā nezinot, nu pagai! (*Uz Pēteri.*) Ej ar labu savā cietumā atpakaļ un paliec tur, kamēr topi saukts. Bet nelūko bēgt, citādi – (*Mērķē ar pistoli.*)

P ē t e r i s. Es jau eju. (*Sāņus.*) Kur gan Namnieks kavējas, ka nenāk palīgā! (*Iziet pa labai.*)

K ā r k l ē n s. Tā, divi mums jau rokā, ar Dieva palīgu dabūsim to trešo arī vēl. Paliec nu tu še par sargu un neatstāj istabas tā kā pirmiņ, gan es ar to Namnieku viens pats tikšu galā, ja viņu kur aizķeršu. (*Iziet pa vidus durvīm.*)

DIVPADSMITĀIS SKATS

Ješka viens pats.

J e š k a. Nu, otrreiz tāds mulķis vairs nebūšu, ka tos divus salaidīšu kopā. (*Iesēstas atzveltnē un pieslien rungu pie sāniem.*) Še sēdēšu un, tiklīdz viens vai otrs galvu kārs pa durvīm laukā, tūliņ tam rādīšu savu bizulu... Jā, ir gan tiesa, ko tas tur «Balsī» raksta: zagļi top jo dienas jo nekaunīgāki. Tas tak nedzirdēts gabals, ka viņi, naktī apzaguši kādu

māju, dienā uz to griežas atpakaļ, gribēdami noskatīties, uz kuru pusi dzīs viņiem pēdas. Šitie kramplauži laikam tāpat gribēja darīt kā vecos laikos slavenais garnadzis Kurmis, tas arī papriekšu ļaudis apzadzis un tad atkal pats gājis par zagļa un zagto mantu meklētāju. Reiz tā puspagasta savedis purvos ap Kangaru kalniem. Jā, nu – tas bija vecos laikos, tagad tādus Kurmus drīz vien sagūsta. (*Žāvā.*) Žāvas nāk... (*Staipās krēslā.*) Nekas, šitai krēslā patīkama sēdēšana un jo patīkamāka caur to, ka man tie divi zagļi jāapvaktē. Man tagad tā ir ap sirdi kā reizēm naktī, kad, silti nosedzies, guļu un ārā negaiss dauzās, un es kādu dzirdu braucam. Tad es domāju: «Paldies Dievam, ka neesmu viņa vietā,» – un ietinos vēl cietāk savā segā. Šitie divi nu arī drīzi brauks pa negaisu, pa soda negaisu, un es – es jūtos otrtik laimīgs, ka esmu tīrs no tādiem tīšiem, rupjiem grēkiem. (*Pauze.*) Bet garlaicīga šitāda apvaktēšana diezgan ir. (*Pauze. Žāvā.*) Atkal žāvas, nez kas tas ir... Kaut es arī jau būtu tik tāļu, ka šitādu krēslu varētu iemantot, es viņā vienmēr dienvīdus stundiņu nosnaustu. Nosnaustu... jā... un Ilzei arī tādu krēslu liktu pataisīt... Un vienu spilvenīti, ko palikt pakausī... dūju spilvenīti... tādu mīkstiņu, mīkstiņu, tik mīkstiņu... kā ... viņas... mu... tī... ti... (*Iesmīnas un iemieg. Krāc pa reizei.*)

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Jēkabs aizmidzis. Ilze nāk pa vidus durvīm.

I l z e. Esmu gluži piekususe, zirgu gana meklēdama; aizjājis zirgus uz ezeru peldināt. Gadījās mazais Jepis – aizsūtīju to viņam pakaļ. (*Slauka pieri, nāk uz priekšu.*) Jā, bet, Ješka, ko tad tu te dari? Vīriņ, vai tu atkal guli? (*Ješka iekrācas dikti.*) Ka tevi tukšā, nudies tas aizmidzis! Paga, es tevi gan modināšu! (*Paņem avižu lapu un velk to Ješkam gar lūpām, Ješka šķoba miegā lūpas.*) Viņš nemostas. Es protu vēl labāk modināt. (*Plucina viņu aiz auss.*) Nekā! (*Noliek avīzi.*) Jā, nu es vairs nebrīnos, ka mūsu māja apzagta, kur tādi sargi, tur ne tikai labību no klēts, bet pat klēti ar visu, kas tai iekšā, zagļi var aizvest projām. Paga, draudziņ, es tevi pamācīšu būt drusku modrīgākam! Kamēr Jānis ar zirgiem atnāk, vari snaust, bet šis miedzīņš tev jāsamaksā ar mazu sabaili. (*Nomauc viņam zābakus.*) Tā! Kamēr tu gulēji, tikām zagļi tev aiznesuši zābakus. Zābakus un šito rungu. (*Cilā to.*) Tavu resnu pagali, kad tā viņam pie sāniem, tad viņš izskatās gluži pēc razbainieka – tai vietā der labāk pīpe. (*Pieiet pie*

sienas, noņem pīpi un pieslien to Ješkam pie sāniem.) Nu, lūk, tā! Pīpe tev dod pavisam citādu izskatu! Dusi nu saldi, manu mīļo čabulīt, sapņo par veiklām un vieglām kājām un uzmodies uzvelc kuplu dūmu! (Paķer zābakus un nūju, apgriežas jautri reiz apkārt un izskrien pa vidus durvīm laukā.)

Priekšskats ātri noveļas.

OTRAIS CĒLIENS

Istaba kā pirmā cēlienā.

PIRMAIS SKATS

Ješka. Ābrams.

Ješka, miegā nokritis no krēsla, guļ zemē.

Ā b r a m s (*izbāž bailīgi galvu pa durvīm, paklusām*). Jeske, Jeske! (*Iznāk, ierauga Ješku zemē guļam.*) Ui, kas tad te notices? Ach so! (*Ar aizturētiem smiekliem.*) Jeske aizmigis un noslīdejis no krēse. Tādēļ es jau vesele fierndeļe stunde dzirde, ka se neviene troksne nenotiek. Ta tad labe vaktņieķe! Un save zabake vinc ar novilces no kājem, laikam ir par mazem un spiez... Gule vien, gule, tas nav mane skāde. Es tev gribeje ko skinkot, lai tu man palaiz valā, ka tas traks Kārklens mane pavisam nenosaun, bet nu es vare aizbēgt par velte. Nu es vare -- ha, man ienāk viene gudre dome ieks galve! Vinc man pirmin izsmēje ar ta putne un site man ar site maise, nu es vare par to viene feine atriebsane taisit un tad aizbēgt. Paga, kundzin, es tev ta maise, ar kure tu man site, uzmaukse uz galve un sasiese ap kakle ciete. Tad tu būs tāde ķeme putne bez knābe, par kāde tu cite cilveķe nosauc. (*Paņem maisu, tuvojas ar to apdomīgi Ješkam un uzmet to viņam viegli uz galvas. Ješka aizkrācas, Ābrams nolēc sāņus, klausās.*) Oi, kad tik vinc tagad neuzmostes vien! (*Klausās. Satrūkstas.*) Ui, viens nāk no ārene, tas ir Kārklens! (*Iziet ātri pa kreisai.*)

OTRAIS SKATS

Ješka aizmizis. Namnieķs.

N a m n i e ķ s (*durvīs*). Pēter, Kārklēna bites laiž bērņus, nāc palīgā tās saņemt. (*Ienāk.*) Kur tad viņš palicis? Vai-i -- kas tad tas par ērņmu,

kas te pagaldē nogulies un sev maisu uzmaucis galvā? Tā jau vēl var noslāpt. (*Paceļ maisu. Ārā norīb šāviens. Namnieks satrūkstas un palaiž maisu vaļā.*)

J e š k a (*uztrūkstas, paķer pīpi, uzlec stāvu un nomet maisu no galvas*). Uguns! Zagļi! Deg!... Ē, par ko jūs man to maisu gribējāt maut galvā?

N a m n i e k s. Es jums maisu gribējis maut galvā? Dievs, piedod man grēkus!

J e š k a. Neliedzaties, nedomājat, ka biju aizmidzis, es tik tā izlikos, gribēdams redzēt, ko jūs darīsat.

N a m n i e k s. Mīlais draugs, nerunājat aplamības.

J e š k a. Kungs, neliedzaties, citādi (*ierauga sev rokā pīpi, sāņus*) – velns, kur tā pīpe cēlusēs, man tak bija nūja rokā!... (*Skatās apkārt, pamana, ka viņam zābaku nav kājās, iekliedzas.*) Kungs, kur jūs manus zābakus esat likuši?

N a m n i e k s. Arvienu labāk! Papriekšu es jums gribējis maisu maut galvā, un nu man jāzin, kur jūs savus zābakus likuši! Sakāt labāk – vai neesat redzējuši kādu jaunu cilvēku? Kārklēnam bites izlaidušas bērņus, un es ar viņa palīgu tās gribēju saņemt. Jeb vai jums pašiem ir vaļa?

J e š k a (*Namnieku ļoti neuzticīgi uzlūkodams*). Kārklēna bites laidušas bērņus? Jā, jā, un vai zināt, cik daudz? Veseli astoņi pūri!

N a m n i e k s. Astoņi pūri? (*Sāņus.*) Ko tas cilvēks muld? (*Skaļi.*) Kā liekas, esat vēl drusku ar miegu.

J e š k a (*rupji*). Ar ko vēl ne?

N a m n i e k s. Nu, drusku ar miltiem arī. (*Smīn.*)

J e š k a. Tā! (*Purinās. Sāņus.*) Tas ir tas pats Namnieks, tas vīrs ar to «gare, tumse bārde».

N a m n i e k s. Nu, vai nāksat man līdzī?

J e š k a. Iešu, iešu, tik pasakāt man – vai jūs Jumurdas silā ar kādu žīdu neesat tikušies?

N a m n i e k s. Jumurdas silā? Es vairāk nekā desmit gadu Jumurdas sila neesmu redzējis.

J e š k a. Bet jūsu vārds tak ir Namnieks?

N a m n i e k s. Mans vārds ir Namnieks.

J e š k a. Tā, tā. (*Virzās Namniekam tuvāk.*) Un jūs slavenajam zagļam Kurmam laikam gribat darīt pakaļ?...

N a m n i e k s (*rausta plecus*). Kādā ziņā? Es nesaprotu.

J e š k a. Pārdošībā, kviešu zagli! (*Grib viņu kampt cieti.*)

N a m n i e k s (*atgrūž viņu atpakaļ, dusmīgi*). Nost, neprātīgais! (*Jēška iekrīt ienākošam Kārklēnam krūtīs un nogāžas gar zemi.*)

TREŠAIS SKATS

Namnieks. Ješka. Kārklēns pa vidus durvīm.

K ā r k l ē n s. Kas tad te notiek?

J e š k a. Palīgā, tēt, tas ir Namnieks, viņš man norāva zābakus no kājām un tad mani gribēja nožņaupt, man maisu galvā maukdams. (*Pieceļas. Glāsta nodauzīto vietu.*)

Namnieks paceļ roku un grib doties Kārklēnam pretī.

K ā r k l ē n s. Ne no pēdām, ja negribi, lai tev kraunu virsū! (*Paceļ pistoli pret Namnieku.*) Pilna māja zagļu, salmu kaudzē guļ viens.

N a m n i e k s (*stāv brīdi kā apstulbis*). Kārklēn, vai tu mani turi par zagli, vai tu manis vairs nepazīsti: esmu Namnieks, tavs radnieks no Krievu zemes!

K ā r k l ē n s. Ko?! Namnieks no Krievu zemes? (*Nāk tuvāk, pistole tam izkrīt no rokas.*) Nudie, tas viņš ir! (*Ļoti priecīgi.*) Namniek, tu te! (*Apkampšanās.*) Esi sveicināts, mīļais draugs!

N a m n i e k s. Sveiks, sveiks!

J e š k a (*pie sevis*). Man liekas, ka lieliskas muļķības esmu izdarījis. (*Iet un pakar pīpi pie sienas.*)

N a m n i e k s. Bet nu, saki – kādēļ tu mani tik ērmīgi saņēmi, grasīdamies man šaut?

K ā r k l ē n s. Ak, mīļais draugs, neņem par ļaunu, tas bija pārpratumš. Proti, esmu apzagts un turēju tevi par zagli. Tava paša sūtītie kvieši ir aizvesti – jā, jā, nebrīnies, visi astoņi pūri. Bet ko tad mans puisis muldēja, ka tu viņam zābakus norāvis?

N a m n i e k s. Jā, es arī nesaprotu, ko viņš runāja. (*Paklusu.*) Vai viņš nav drusku – ? (*Piesit sev pie pieres.*)

K ā r k l ē n s. Līdz šim to neesmu manījis. – Ješka, kas tev zābakus norāva no kājām?

J e š k a (*stomīdamies*). Tēt – man tā likās – kā kad Namnieka kungs –

K ā r k l ē n s. Ak tev tik tā likās vien? (*Stingri.*) Vai tu tik atkal neesi gulējis?

J e š k a. Tēt – man tā liekas – kā kad drusku būtu bijis aizsnaudies.

K ā r k l ē n s. Jā, man arī tā liekas. Un kas tevi gribēja nožņaupt? Lietuvēns?

J e š k a (*ļoti kaunīgi*). Tēt – man tā likās – kā kad Namnieka kungs –

N a m n i e k s (*viņu pārtraukdams*). Ko domā, Kārklēn, viņš man grib uztiept, ka es viņam tur to maisu esot maucis galvā.

K ā r k l ē n s (*bārdamies*). Auša, to tu laikam esi sapņojis! Vai noslaucīsi ģīmi, kāds tu izskaties, balts kā spoks!

J e š k a (*slaucīdamies*). Tēt – man tik tā likās – bet var jau arī būt, ka tas jaunais zaglis vai tas žīds – –

K ā r k l ē n s. Nu, kad tik nu abi jau nav projām vien, tu modrīgais sargs!

N a m n i e k s (*ko jauzdams*). Jaunais zaglis? Kur tad Ozols?

K ā r k l ē n s. Ozols?

N a m n i e k s. Jā, neesmu viens, mēs abi ar jauno Ozolu no Krievu zemes atbraucām tevi apciemot.

J e š k a (*kas pa tam piegājis pie durvīm pa labai un tajās paskatījies, priecīgi*). Nav vis vēl aizbēdzis, tepat sēd!

Namnieks tuvojas Ješkam un skatās caur durvīm.

K ā r k l ē n s (*pie sevis*). Man tā liekas, ka lieliskas muļķības esmu izdarījis.

N a m n i e k s (*pārsteigts*). Vai tas tas zaglis? Dievs Tēvs, tas jau ir Pēteris, Ozolu Pēteris, mans ceļa biedris! Kas šē par jucekli noticis? Nāc tak nu šurp, Pēter, nāc!

CETURTAIS SKATS

Kārklēns. Ješka. Namnieks. Pēteris ienāk.

N a m n i e k s (*ņem Pēteri aiz rokas un ved to uz priekšu*). Šitas puika esot zaglis? Es galvoju ar visu savu mantu, ka viņš tev i par tik daudz kā melns aiz naga nav nozadzis! Vecā Ozola dēls zaglis? Ha-ha-ha!

K ā r k l ē n s (*iekrīt krēslā*). Es, vecais drebulis! Esmu blamierēts uz bērnu bērniem! (*Vāji.*) Ješka, dod man to krūzi! (*Kamēr Kārklēns dzer, Pēteris runā ar Namnieku.*)

P ē t e r i s (*pieiet pie Kārklēna, sniedz tam roku*). Neņem mat nu to lietu tūliņ tā pie sirds, mīļais Kārklēnu tēv, būsim viens otru pārpratuši, reizēm jau nu tā izgadās.

K ā r k l ē n s (*Pētera roku sirsnīgi satverdams*). Mīļais dēls, es nūdie aiz kauna nezīnu, kur acis likt! Pēc desmit ilgiem gadiem tu atkal reiz parādies manā mājā, un es tevi saņemšu – –

P ē t e r i s (*jokodams*). Kā jau zagli! Notikums zem tavas ābeles.

K ā r k l ē n s. Ak, nerunā nu no tā, tas jau sen aizmirsts. Nāc, lai tevi apkampju, un nu stāsti – kā jums labi pa to Krievu zemi iet? Ko dara tēvs, vai spirtgs, vesels?

P ē t e r i s. Paldies par apvaicāšanos – –

N a m n i e k s (*starpā kuldamiēs*). Bet tagad nav vaļas par to runāt. Tavā ozolā dārza galā, Kārklēn, bišu pulks gaida saņēmēja.

K ā r k l ē n s. Bišu pulks? Vai tu viņu no Krievu zemes atvedi līdzī?

N a m n i e k s (*smejas*). Bijū dārzā, kad viņas sāka iet, skrēju tām līdzī un redzēju, ka viņas tavā ozolā sametās.

K ā r k l ē n s. Tad gan bez kavēšanās jāiet. Bet nē (*loti dzīvi*) – mums tak papriekšu vēl tas īstais zaglis jāapcietina. Viņš guļ salmu kaudzē un ir tā paslēpies, ka tik drusku vien zābaku papēžus var manīt. Viņu ieraudzījis, izšāvu gaisā, sak, varbūt viņš satrūksies un līdzī no salmiem laukā, bet kas to deva, tas tēviņš palika guļam. Man vienam negribējās viņa kustināt, sak, nez kāds milzu vīrs ir, atnācu uz istabu un – nu, un ienācu vajadzīgā brīdī. – Kur mana pistole?

J e š k a (*pasniedz viņam to*). Še, tēt. Es arī iešu līdzī.

K ā r k l ē n s. Bez zābaku? Un tev jau arī tas žīds jāapvaktē. Paskaties labāk, ko viņš dara.

J e š k a (*pieiet pie durvīm pa kreisai, paskatās. Sajucis*). Tēt – viņš – viņš – (*Kasa pakausī*.)

K ā r k l ē n s. Nu? Lapās aizlaidies?

J e š k a. Jā – ft! – pa logu!

K ā r k l ē n s. Ta tad vaktnieks! Nu, tad tavi zābaki arī pa citu ceļu nav aizgājuši kā pa logu. Ai, ai, tas miegs, tas miegs!... Iesim, draugi!

PIEKTAIS SKATS

Kārklēns. Namnieks. Pēteris. Ješka. Ilze.

Ilze ienāk pa vidus durvīm ar zābakiem rokā, sabīstas un grib tūliņ griezties atpakaļ.

K ā r k l ē n s. Ilze, kur nu, kas tie tev par zābakiem rokā?

I l z e. Tēt, tie – tie – es viņus – –

J e š k a (*piesteidzas Ilzei klāt, paskatās zābakos*). Tie jau mani zābaki!

K ā r k l ē n s. Ilz, kur tie zābaki bij?

I l z e (*kaunīgi*). Salmu kaudzē.

K ā r k l ē n s. Salmu kaudzē? Tai pusē uz riju?

I l z e. Jā.

K ā r k l ē n s. Jā? Nu, tad jau tie zābaki būs bijuši tās zagļa kājas, kuras salmu kaudzē pamanīju. Ja šitā ies, tad jau, kā redzams, neviena zagļa nedabūšu rokā. Bet kas tos zābakus tur nobāzis?

I l z e (*kaunīgi*). Es, tēt.

K ā r k l ē n s. Tu pate? Nu, tad jau tu viņus Ješkam arī pate būsi nozaguse, ko? Kad tik pēdīgi tie kvieši arī pie tevis neatrodas!

I l z e. Tēt – Ješka bij drusku aizsnaudies, un es viņu drusku gribēju sabiedēt un –

K ā r k l ē n s. Sabiedēji arī! Nu, tas tam miega brāļam bij ļoti veselīgs; Ješka, ko tu šodien lasīji «Balsī»? (*Sāk smieties.*) Bet tagad uz bitēm! (*Iziet pa vidus durvīm, Namnieks ar Pēteri viņam pakaļ.*)

SESTAIS SKATS

Ješka. Ilze.

J e š k a (*lielās dusmās iet pa istabu apkārt*). Man jābeidzas aiz kauna un dusmām!

I l z e. Bet, vīriņ, tas jau tik tāds mazs jociņš vien bija. Še nu mauc savus zābakus atkal kājās.

J e š k a (*ņem un nosviež tos pie krēsla zemē*). Mazs jociņš vien? Bet lieliskāki tu manis šo svešo cilvēku priekšā nemaz nevarēji izblamierēt kā ar šito mazo jociņu. Ta tad sieva! Ja tu man nu arī tos zābakus nomauci, nomauci, bet kam tu man tur to maisu mauci galvā?

I l z e. Es tev maisu maucuse galvā? Kad tad?

J e š k a. Neizliecies nu tu tik svēta! Tava liegšanās tikpat neko nelīdz. Kaunies ar ap savu vīru šitā ākstīties! Es tev laikam gan jau apnicis?

I l z e. Nudie, jānudie, Ješkiņ, es pie tā maisa pirksta neesmu piedūruse!

J e š k a. Nemelo! Es tev tavu ākstīšanos varu piedot, bet tavu melu tev nepiedošu.

I l z e (*aizskārta*). Piedodi vai nepiedodi, bet es cita nekā nevaru teikt kā tā: es tā maisa neesmu aiztikuse.

J e š k a. Tā? Tu sāc tiepties? Tas ir jauki! Es nemaz nezināju, ka tev tik daudz labu īpašību, kā tu nu uzreiz sāc rādīt. Liekas gan, ka man bijis liels maiss galvā, tevi par sievu ņemot!

I l z e. Tā? Tu nožēlo, ka mani par sievu esi ņēmis, un to tu dari nepilni divi mēneši pēc mūsu kāzām?... Jā, nu skaidri redzu,

ka esmu pievilta. (*Sāk raudāt.*) Nu redzu, ka tiem cilvēkiem bij taisnība, kuri teica, ka tu mani precējot – (*Nevar tālāk izrunāt aiz asarām.*)

J e š k a. Jā, to nu gan esmu izdarījis pēc Jurgiem par nedēļu.

I l z e. Ka tu mani tikai – tikai – –

J e š k a. Tikai patikšanas dēļ vien precot, jo mantas tev nekādas nebij.

I l z e. Ko? Vai tu man manu nabadzību arī vēl pārmet? (*Iekrīt krēslā, dikti šņukstēdama.*) Ak, es nelaimīgā!

J e š k a (*pie sevis*). Man tā liekas, ka viņai esmu darījis pāri. (*Paņem zābakus, nosēstas un mauc tos kājās.*) Bet es savu vārdu nevaru ņemt atpakaļ, citādi viņa, pirmo reizi dabūjuse virsroku, vienumēr gribēs paturēt virsroku. (*Dikti.*) Es tev nekā nepārmetu, es tikai gribu, lai tu atzīsti savu – savu neapdomību.

I l z e (*strauji*). Bet es tev saku, es pie tā maisa pirksta neesmu piedūrose!

J e š k a (*gudri*). Klausies, Ilz: ja sieva arī kaut kā nav darījuse, ko viņas vīrs saka, bet, ja caur viņas liegšanas laulībā var izcelties – izcelties – ē – tā sakot, nīšanās un nesaticība, tad viņai jāsaka, ka viņa to ir darījuse. Vai saproti? Tā sieva ir – ē – ir – tās laimes kopēja laulībā, un tas vīrs ir tās sievas galva. Tas vīrs ir tās sievas galva, vai saproti? Tādēļ tev nebūs tik daudz liegties – vai saproti?

I l z e. Nē, es nesaprotu vis, ka sieva vien var būt tā laimes kopēja laulībā un ka šī laime caur tīšiem meliem uzturama. Bet ko tu mani tik daudz ķircini! Kad jau nu tas vīrs tās sievas galva ir, ir – kas tad citiem par ziņu, ko ar savu galvu daru! Tikpat kā man brīv viņai uzlikt aubi, man arī neviens nevar liegt to bāzt maisā.

J e š k a (*sāņus*). Vai t' re, cik feini! (*Uz Ilzi.*) Tātad tu pēdīgi atzīsties, ka šo nelabo joku esi izdarījuse?

I l z e (*strauji paceldamās*). Nē! Un es tev saku, ja man savs vīrs jāapmelo, tad labāk ar viņu nemaz nerunāju.

J e š k a (*arī pieceldamies*). Un, ja man ar savu sievu jātiepjas, tad es a' labāk ar viņu nemaz nerunāju. Un nerunāšu ar! Pirms nebūsi atzinusēs, ka man to maisu esi uzbāzuse galvā, tikām no manis nedzirdēsi ne pušplēsta vārda, vai saproti? (*Aiziet pa vidus durvīm.*)

I l z e (*viena pate*). Vai es saprotu? Jā, saprotu gan, ka mana jaukā laime ar šo dienu ir pagalam. (*Raud.*) Viņš ar mani vairs nerunās, un es neiešu un neiešu melot – tad jau mums pēdīgi cits nekas neatliks kā pilnīga izšķiršanās.

SEPTĪTAIS SKATS

Ilze. Maja tautiskā apģērbā.

M a j a (*ienāk pa vidus durvim, ļoti jautri*). Ak, te jau tu esi! Mīļā, mums negaidīti viesi sanākuši, no baznīcas pāmākdamas, mēs ar Lieni viņus satikām ar tēvu uz bitēm ejot, nāc, steigšimies kādas nekādas pusdienas sagatavot... Jā, bet kas tad ar tevi noticis? Tu jau raudi?

I l z e. Ak, mīļā Maja, man neiet labi.

M a j a (*jocīgi, rūpīgi*). Nu? Neiet labi? Kas tad tev kait, māsiņ? Vai, ar vecīti bučodamās, viņam pīpīti esi saplēsuse?

I l z e. Ak, nejoko, mīļā, mēs esam dikti sanīdušies. (*Sāk no jauna raudāt.*)

M a j a. Sanīdušies? Ej nu, ej! Par ko tad?

I l z e. Viņš man grib uztiept, ka es viņam tur to maisu esot uzmaukuse galvā.

M a j a. Kas ar viņu noticis? Namniekam viņš to arī gribējis uztiept – mūsu viesim iz Krievijas.

I l z e. Un viņš ar mani dikti bārās un sacījās tikām ar mani nerunāt, kamēr savu vainu nebūšot atzinuse, un es tad viņam raudādama apgalvoju, ka neesmu vainīga, un es neesmu arī vainīga.

M a j a. Ko, viņš tev netic un grib, lai tu melo?

I l z e. Viņš teica, ja arī tā neesot, kā vīrs sakot, bet, kad vīrs to gribot, tad sievai esot jāsaka, ka tā lieta tā esot.

M a j a. Lai tik šim taisnība iznāktu. Skat, kas par gudrinieku! Nu paga, tādi niķi viņam pie laika jāizdzen. Viņš grib, lai tu melo, un tu viņu apmeloši arī! (*Ilze grib runāt.*) Esi nu mierā, pamācības dēļ tas tev reiz jādara – otrreiz ni Ješka gribēs, ni es, lai tu viņam stāsti nepatiesības... Bet ej nu tagad un uzkurini ķēķī uguni, un atslēdz āras durvis, es tūliņ tev iešu pakaļ.

I l z e (*iet, paliek durvis stāvam*). Bet nудie gan, man negribas melot, ka tik ar tiem meliem iziet lāgā.

M a j a. Par to nebēdā. Ej nu vien.

Ilze iziet.

ASTOTAIS SKATS

Maja viena pate.

M a j a (*sakārto avīzes uz galda, nokārto krēslus utt., pa tam runādama*). Nē, es sen tā neesmu tikuse pārsteigta kā caur šo viesu ierašanos.

Kad Pēteris ar mani sasveicinājās, man nemaz negribējās ticēt, ka viņš tas patiesi ir. Bet es viņu tūliņ pazinu, un viņš teica, ka šis mani arī uz pirmā skatiena pazinis. Es nemaz nesaprotu, kā tēvs viņu varēja noturēt par zagli! Viņš gan augumā lieliski stiepies un tās mazās, melnās ūsiņas uzauzdzējis, arī viņa balss maģenīt pārvērtusēs, bet viņa vaigi, viņa mute, viņa acis ir palikušas tādas pašas... Nezin kādās darīšanās viņi uz Vidzemi atbraukuši?... Man palika ļoti priecīgi ap sirdi, savu veco skolas biedri ieraugot. Kaut jel viņi kādas dienas pie mums ciemotos! (*Paņem maisu.*) Ak tad tevis dēļ pirmais strīdus starp Ilzi un Ješku sacēlies? Maisa dēļ? (*Smejas.*) Gribētu zināt, kādas lietas dēļ es ar savu vīru sastrīdēšos, ja man laimes māmuliņa kādreiz vīru piešķirs? Nu, nieku dēļ nu gan nenīdēšos.

Dziesma

Pienāks brīdis, kur uz mani
Atjās tautu dēls,
Kur tas mani bildināsi,
Tautās aizvedīs.
Būšu maza, mundra sieva,
Ķildu necelšu,
Savu sirdi savaldīšu,
Lūgšu Laimīti:
«Gudru, gudru padomiņu,
Laimīt mīlā, dod,
Lai ar ziņu, lai bez naida
Varu nodzīvot.»

(*Iziet ar maisu pa kreisai.*)

DEVĪTAIS SKATS

Pēteris. Namnieks. Abi pa vidus durvīm.

P ē t e r i s. Neliedzies nu, mīļo Namniek! Tava sasveicināšanās ar Kārklēna māsu man atdarīja acis. Nu saprotu, ko tie kukuļi nozīmēja, kurus tu Kārklēnam sūtīji: tu arī bez sievas no šejienes negribi šķirties? (*Smīn.*) Vai nav tā, ko?

N a m n i e k s (*drusku sajucis*). Nu, ja man taisnība jāsaka, tad man jāsaka, ka tev taisnība.

P ē t e r i s. Vej, kas par blēdi! Ko es nodomājis, to viņš zina no viena gala līdz otram, bet, ko pats grib darīt, par to šis man nesaka ne pušplēsta vārdu. Nu paga tu!

N a m n i e k s. Neņem, mīlais, par ļaunu, tā jau nu gan ir, kā tu saki. Bet nez vai tu citādāk būtu izturējies, ja tev tāpat būtu izgājis kā man. Vēl Vidzemē būdams, gribēju Lieni, Kārklēna māsu, precēt. Divas reizes viņu tiku runājis, un abas reizes viņa nepaņēmas nākt. Kā nu man tev bija teikt, ka trešo reizi gribu lūkot viņu iegūt? – Gribēju viņā klusiņām noskatīties un, ja cerības nav, klusiņām atkal uz Krievu zemi aizbraukt atpakaļ.

P ē t e r i s. Prātīgas domas. Bet šai lietā ar noskatīšanos vien nepietiek. Noskatīdamies var pārskatīties. Tev ar Kārklēna māsu arī jārunā.

N a m n i e k s. Un ja trešo lāgu topu apkaunots!

P ē t e r i s. Tas nu gan būtu ļoti nepatīkami. (*No piepešas idejas ķerts.*) Bet vai zini ko, Namniek?

N a m n i e k s. Nu?

P ē t e r i s. Es iztaujāšu aiz tevis, kā tas vējiņš pūš un tie salmiņi danco.

N a m n i e k s. Tu? (*Satver viņa roku.*) Mīļo Pēter, es tev no sirds par to pateiktos.

P ē t e r i s. Es to izdarišu. (*Jautri.*) Ak, cik tas būtu jauki, ja Kārklēnos varētum dzert divēj' kāzu, jo citas jau neņemšu kā Majas, tā man pārlieku patīk!

N a m n i e k s (*skatās pa logu*). Kārklēns ar Lieni nāk!

P ē t e r i s. Tas ir labi, tiklīdz gadīsies izdevīgs brīdis, tūliņ ar Lieni runāšu.

N a m n i e k s. Bet, mīlais draugs, ar apdomu!

DESMITAIS SKATS

Pēteris. Namnieks. Kārklēns. Liene. Abi pa vidus durvīm.

K ā r k l ē n s. Te jau ir mani bitenieki!

P ē t e r i s (*smiedamies*). Kviešu zagļi, Kārklēnu tēv!

N a m n i e k s. Zābaku zagļi!

Visi smejas.

L i e n e. Jā, redzat, cik ačgārnī mūsu mājā viesus saņem; es vēl tagad nevaru saprast, kā tas viss varēja notikt. Arī no savas puses lūdzu to neņemt par ļaunu.

Pēteris. Ak, kas nu par ļaunošanos, Kārklēnu jaunkundze!

Liene. Un lūdzu jel piesēsties. Lūdzu! (*Apsēstas pie galda, Pēteris viņai pāri pretī.*) Lūdzu! (*Namnieks grib sēsties.*)

Kārklēns (*viņu atturēdams*). Runājat nu tagad divi vien, pēc tik ilga laika es ar Namnieku atkal reiz viens pats gribētu papļāpāties. (*Uz Pēteri un Namnieku.*) Ak jā, jūs jau nebijāt līdz galam pie bišu saņemšanas: salaidu tās laimīgi stropā!

Pēteris. Nu, cik pūru bij?

Kārklēns (*smiedamies*). Jā, to paprasi Ješkam! (*Satver Namnieku aiz rokas un ved viņu uz durvīm pa labai, abi iziet.*)

VIENPADSMITAIS SKATS

Pēteris. Liene. Tad Kārklēns.

Liene. Tagad jums jāstāsta par savu dzīvi Krievu zemē. Namnieks, manam brāļam pa reizei rakstīdams, allaž pieminēja, ka jums ejot ļoti labi.

Pēteris. Paldies Dievam, nevaram sūroties. Mūsu zemes gabals ir ļoti auglīgs.

Liene. Ko t' dara jūsu tēvs?

Pēteris. Paldies – ko nu dara! Viņš jau visiem sūta daudz labu dienu. Viņš tagad jau spīrgts un vesels.

Liene. Vai tad viņš bija slimš?

Pēteris. Jā, pērn, jauno māju ceļot, viņu viena baļķe dikti sasita. No šitā sitiena viņš savārga ilgu laiku.

Liene (*mīksti*). Ejat nu... Un nu māja jau gatava – kā tad, saprotama lieta.

Pēteris. Kādēļ saprotama lieta?

Liene. Nu, ja viņa vēl nebūtu gatava, tad jūs tagad arī vēl nebūtu Vidzemē – jaunai mājai vajaga jaunas –

Pēteris. Ā, cik jūs labi protat atminēt! Manas domas gluži sakrīt ar jūsu domām. Jaunai mājai vajaga jaunas saimnieces. Namniekam arī ir jauna māja.

Liene (*viņa pēdējo vārdu neievērodama*). Zināms, zināms, ka vajaga. Es jau dažu labu reizi ar brāli esmu norunājuse, kā jūs ar to veco Ažu, kura jums aizgāja līdzī, varat iztikt? Lai viņa būtu bijuse nezin cik naska un nezin cik uzticīga, dienestniece paliek dienestniece.

Pēteris. Jums pilnīgi piekrītu. (*Sāņus.*) Nu varu sākt taujāt. (*Skaļi.*) Jūs esat krietna saimniece, Kārklēnu jaunkundze. Zinu vienu

krietnu saimnieku, zinu vienas jaunas mājas, kurām līdz šim trūcis saimnieces – (*Apklust, tad nedroši.*) Es nezinu, vai drīkstu tālāk runāt.

K ā r k l ē n s (*paver durvis, sauc*). Pēterīt dēls, ienāc drusciņ pie mums!

P ē t e r i s. Tūliņ! (*Pieceļas.*) Tūliņ būšu atpakaļ. (*Aiziet.*)

L i e n e (*viena pate*). Viņš zina vienas jaunas mājas un vienu krietnu saimnieku, kuriem līdz šim trūcis saimnieces? Ko viņš ar šiem vārdiem gribēja teikt? Un ar tiem: «Vai drīkstu tālāk runāt?» – viņš nosarka, sāka stomīties un uzlūkoja mani tik ēmoti, vai viņš tik negribēs – nudie, kad tik viņš manis neuzrunā vien! Tik jauns, sārts puika, un es – jā, vai tad es jau esmu vecā? Man ar vēl ir sārti vaigi! Kaut jel tagad varētu dabūt paskatīties spogulī, kāda izskatos! Nez vai mani mati nav sajukuši, vai bante nav nogriezusēs uz sāniem? (*Aptausta matus un kaklu.*) Tur jau viņš nāk, ak, cik dikti mana sirds sāk pukstēt, ko viņš tagad teiks?

P ē t e r i s (*ienāk*). Jūsu brālis ar Namnieku bij sanākuši mazā strīdū, kurš man bij jāizšķir. (*Nosēstas.*) Jūs pa tam būsat apdomājušies un dosat man atbildi uz jautājumu: vai drīkstu tālāk runāt?

L i e n e (*kaunīgi*). Lūdzu, runājat vien. (*Viņai nokrīt zemē mutes lakatiņš, ko tā pa rokām bij vīkstījuse.*)

P ē t e r i s (*paceļ to*). Lūdzu!

L i e n e (*lakatiņu paņemdama, arvienu kaunīgi*). Paldies.

P ē t e r i s (*nedroši*). Ja nu šīs jaunās mājas atrastos Krievijā un ja viņu saimnieks, kas jūs jau agrāk pazinis un cienījis, no turienes uz jums būtu atbraucis ar nodomu stāties jūsu priekšā un jūs lūgt: «Topat mana sieva!» – ko tad jūs viņam gan atbildētu?

L i e n e (*nomet atkal mutes lakatiņu zemē, sāņus, priecīgi*). Nudie, neesmu vilusies, viņš mani grib precēt! (*Lakatiņu no Pētera saņemdama.*) Paldies... Ko es atbildētu, ko atbildētu – vai man tūliņ jāatbild?

P ē t e r i s. Lūdzu.

L i e n e. Nu tad es saku, ka uz tām jaunajām mājām labprāt ietu par saimnieci un – – ka esmu ļoti laimīga. (*Pieceļas, tuvojas Pēteram, priecīgi.*) Mīļo Pēterīt – –

K ā r k l ē n s (*izbāž galvu pa durvīm*). Mīļo Pēterīt, vēl uz vienu acumirkli!

P ē t e r i s. Jā, Kārklēnu tēv. (*Pieceļas, palokās viegli, iziet.*)

L i e n e (*viena pate, ļoti laimīgi*). Viņš mani grib precēt, viņš mani patiesi grib precēt – kas par negaidītu lielu laimi! Nu man nebūs jānodzīvo par vecu meitu, nu varēšu lepoties ar aubēm. Ai, kā es par to priecājos, kā es Pēteri mīlēšu, kā viņu klausīšu!... Nezin ko Maja par to teiks? Viņa priecāsies līdz ar mani, viņa jau allaž par Pēteri

labu vien runāja, viņa būs ļoti mierā, tādu krusttēvu dabūdama. – Bet nu man jāiet sviestam un maizei pakaļ, un pie galda Pēteram jāstāsta citiem, ka es viņa līgava. (*Iziet pa vidus durvīm.*)

DIVPADSMITĀIS SKATS

Maja. Tad Pēteris. Vēlāk Kārklēns.

M a j a (*ienāk no ķēķa, runā, atpakaļ atgriezusēs*). Bet tā ka tik nepiedeg vien! – Es labprāt redzētu, kāds Ješka izskatīsies, to sudraba rubli uz plītes ieraudzīdams un kad Ilze viņam teiks, ka tā ir nauda, ko Namnieks viņai uzdevis uz rokas, viņu uz Krievu zemi saderēdams. (*Smejas.*) Tad viņam valoda spruks tūliņ vaļā! (*Noņem galdautu no galda, ieliek to atvilktnē un izņem iz tās citu, smalku. Klāj to uz galda.*) Es nemaz nezinu, kas ar mani noticis, man šodien tā savādi vien ir ap sirdi – dziedāt vien gribas!

Tautas dziesma

Meitiņ sēdēj aiz ūdeņa,
Puisīts ļoti bēdājās:
«Vai būs bristi vai peldēti,
Vai palikti sētiņā?»
«Brīv tev bristi, brīv peldēti,
Brīv palikti sētiņā.
Es pie tevis gan neiešu.»
«Saki, meitiņ, – kas man vain's?»
«Es pie tevis gan neiešu,
Kamēr savu sagaidīš,
Kamēr savu sagaidīšu:
Patīkamu tēva dēl!»

Jā, man ir tā ap sirdi, kā kad man tuvotos liela, nezināma laime!

P ē t e r i s (*kas, Majai pēdējos pantus dziedot, nepamanīts no labās puses pienācis*). Un man tā ir ap sirdi, kā kad man tuvotos liela z i n ā m a laime!

Maja apgriežas pārsteigta, viņi saskatās un nolaiž kaunīgi acis.

M a j a (*saņemdamās*). Ak jūs te! – Tas ir jauki, palīdzēsāt man uzklāt galdu.

P ē t e r i s. Mani uzrunā kā kungu un man piesola darbu – kā tas sakrīt? Agrāk, kad rotaļādamies bijām vīrs un sieva, saucāties par tu.

M a j a (*kaunīgi*). Agrāk gan, bet es jau nezinu, vai tagad vairs drīkstu – –

P ē t e r i s (*dzīvi*). Vai es tev to esmu aizliedzis! (*Ieskatās viņā dedzīgi.*) Maja! (*Maja nolaiž acis.*) Saki, mīļā Maja (*viņas roku satverdam*), – vai es tev pa šitiem gadiem arī kādreiz esmu ienācis prātā?

M a j a. Kā tu nu tā vari jautāt! Vai tad nu savu skolas biedri un nāburgu, ar kuru man tik labi satika, varēju aizmirst! Ar krustmāti Lieni bieži vien gan par Namnieku, gan par tevi esam norunājušas.

P ē t e r i s. Un es arī tevis neesmu varējis aizmirst. Kad pērn uzbūvējām jauno māju un tēvs teica, nu man esot jāprecas, tad tu man pirmā iekriti prātā, un, kad tēvs teica, lai braucot uz Vidzemi precēties, tad apņēmos vispirms nākt pie tevis. (*Stomīdamies.*) Un nu esmu pie tevis, turu tavu mīlo roku savā un gribētu zināt – vai tu man nāksi līdzī uz Krievu zemi?

M a j a (*ļoti kaunīgi*). Tev līdz? Ak, Pēter, vai tu to no tiesas runā? Ak, es nemaz nezinu, ko lai tev atbildu!

P ē t e r i s. Vai tu manis nesaproti? Vai ļausi man runāt skaidrāku valodu? (*Velk viņu pie sevis un nobučo viņu.*) Vai gribi būt mana līgaviņa? Ko?

M a j a. Pēter – labprāt iešu tev līdzī – labprāt, uz kurieni vien tu gribi. (*Pieglauž savu galvu pie viņa krūtīm.*)

P ē t e r i s. Manu mīlo, dārgo sirsniņ, manu zeltenīt! (*Apkampj un skūpstā viņu.*)

M a j a. Pēter – vai tēvs vai krustmāte Liene arī jau zina – –

P ē t e r i s. Tikai Namnieks zin, ka tevi gribēju uzrunāt, citi nekā nezina.

M a j a. Tas ir labi. Pārsteigsim viņus pie pusdienas maltītes. Tēvs ļoti priecāsies un Liene arīdzan, viņa jau allaž labu vien par tevi runāja, viņa būs ļoti mierā, tādu krustdēlu dabūdama.

P ē t e r i s. Vai zini ko, sirsniņ? Tu piešķirsi krustmātei krustdēlu, un viņa tev piešķirs krusttēvu... Jā, Liene precēs Namnieku. Viņš man lūdza, lai pie viņas aptaujājos, ko viņa domā, un viņa ir gājēja. Sirsniņ, vai tas nebūs jauki! Arī tava krustmāte nāks uz Krievu zemi! Būsat tuvas kaimiņienes, apmeklēsat bieži viena otru, nemanīsat nemaz, ka esat Krievu zemē!

M a j a. Tas būs patiesi jauki! Ak, cik jautri mēs šodien noturēsim pusdienas maltīti!

Pēteris. Es no prieka nemaz nevarēšu ēst. (*Grib viņu no jauna bučot.*)

Kārklēns (*izbāž galvu pa durvīm*). Pēterīt, neņem par ļaunu, ienāc vēl pie mums uz pieci mazi brītiņi.

Pēteris (*kas Maju ātri palaidis vaļā*). Es iešu! (*Iet uz labo pusi, Maja sāk iet uz kreiso. Kad abi tikuši pie durvīm, Pēteris atgriežas. Pusbalsi.*) Maja!

Maja (*apgriezdamās*). Nu?

Pēteris (*nāk atpakaļ, jautri*). Vai neņemsi par ļaunu, ja tev ko prasīšu?

Maja. Bet, mīlais, kā tu tā vari runāt!

Pēteris. Nu tad dod man vēl vienu mutīti!

Maja. Ak tu blēdi! (*Pēteris viņu nobučo. Abi aiziet katrs uz savu pusi. Tad Maja apgriežas un sauc.*) Pēter!

Pēteris. Nu?

Maja (*nāk atpakaļ*). Vai nestāstīsi nevienam, ko tev tagad teikšu?

Pēteris. Bet, mīļā, kā tu tā vari runāt!

Maja (*klusu, šķelmīgi*). Nu tad dod man vēl divas mutītes!

Pēteris. Ak tu blēdniece! (*Grib viņu skūpstīt, Maja atsvabinās veikli no viņa rokām, Pēteris aiziet ātri pa labai.*)

Maja (*viena pate*). Tātad nu esmu brūte – tā ir brūtei ap sirdi kā man tagad ap sirdi. (*Spiež rokas uz krūtīm.*) Ai, man neizsakāmi jauki ir ap sirdi... Man tā liekas, kā kad pasaule uzreiz būtu palikuse daudz, daudz skaistāka un labāka, nekā tā bija, kā kad šī istaba būtu pilna puķu smaršas, – man tā ir (*svētlaimīgi*), kā kad es eņģeļus debesīs dzirdētu dziedam! (*Slauka asaras. Paceļ rokas uz augšu.*) Mīlais Debesu Tēvs, šai laimīgajā acumirkļī, ko tu man esi ļāvis piedzīvot, es tev apsolu, ka būšu ar visiem, visiem cilvēkiem laba, ka Pēteri no visas sirds mīlēšu un tam būšu līdz mūža galam uzticīga un paklausīga sieva!

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Maja. Liene.

Liene (*ienāk pa vidus durvīm ar maizi un sviestu rokā, uzliek tos uz galda, skatās Majā*). Nu? Kas tad nu? Tu jau esi raudājuse?

Maja. Ak, Lienīt, esmu gan raudājuse, bet no prieka.

Liene. Ej tak! Kādas priecīgas vēstis tad tev zīle atnesuse?

Maja (*pie Lienes pieglauzdamās*). Ak, esmu tik laimīga! Esmu – (*Stomās.*)

L i e n e (*glauda viņas galvu*). Nu saki vien droši laukā, tu zini: tavi prieki ir arī mani prieki.

M a j a. Mēs gan norunājām, ka savu laimi tikai pie pusdienas maltītes jums citiem pastāstīsim, bet tev jau to arī iepriekš varu pateikt: es esmu (*ļoti kaunīgi, paklusu*) – brūte.

L i e n e (*ļoti laipni*). Ej nu, ej! Skat, kas par negaidītu, priecīgu vēsti. Ar ko tad?

M a j a. To nu gan vēl neteikšu, to tu dabūsi zināt, kad visi sēdēsīm pie galda.

L i e n e. Bet ja es to jau bez tavas teikšanas zinātu? Vai man minēt?... Tu esi Namnieka līgaviņa – vai ne?

M a j a. Namnieka?... Neatminēji!

L i e n e. Neatminēju? (*Stiepti.*) Neatminēju? – Jā, tad gan nezinu.

M a j a. Nu, ko tur tik daudz lai slēpju – esmu Pētera līgaviņa.

L i e n e. Pētera? Kura Pētera?

M a j a. Ozolu Pētera.

L i e n e (*palaiž Maju spēji vaļā*). Ko? Tu Ozolu Pētera brūte? Nudie, tas ir labs joks!

M a j a. Bet es nemaz nejokoju, es visā patiesībā pie Pētera apsolījos iet.

L i e n e (*dusmīgi*). Tu nejoko? Nu tas ir vēl labāk! Vai tad nu Pēteris divas sievas reizē gribēs ņemt – desmit minūtes atpakaļ arī es visā patiesībā pie viņa apsolījos iet.

M a j a. Jā, vai tad viņš tevi arī uzrunāja?

L i e n e (*vēl dusmīgāki*). Neprasi nu tik bērnišķi! Kuram puisam tad jau nu gan esmu gājuse solīties!... Zināms, ka viņš mani uzrunāja.

M a j a. Viņš – tevi – uzrunāja?... Ak Dievs! (*Iekrīt krēslā, sāk raudāt.*)

L i e n e (*ļoti dusmīgi*). Tas tak traki! Ienākt svešā mājā un taisīt tādus jokus! Tas cilvēks Krievu zemē laikam starp čūlišiem vien dzīvojis. Bet tas jau ir – tēvs ar savu ātrumu pie visa vainīgs. Viņš Pēteri izblamierēja, viņu noturēdams par zagli, un šis par to viņam atriebjas, mūs abas iznerrodams.

M a j a. Es to nemaz nevaru domāt, ka Pēteris ar mani jokojies. Viņa vārdi likās nākam no sirds dibina. Viņš stāstīja, ka tevi priekš Namnieka esot uzrunājis un ka tu arī nākšot uz Krievu zemi – –

L i e n e (*ātri*). Ko viņš tev stāstīja? Priekš Namnieka? (*Saķer galvu abām rokām, iekliedzas. Sāņus.*) Nu saprotu! (*Dodas pa vidus durvīm projām.*)

M a j a (*izbrīnojusēs*). Lien, kas tev ir? Lien, Lien! (*Izskrien viņai pakaļ.*)

ČETRPADSMITAIS SKATS

Ješka. Namnieks. Tad Ābrams.

J e š k a (*nāk no ķēķa*). Un, ja man gada alga un vēl vairāk jāpazaudē, es Ilzes tomēr nelaidīšu uz Krievu zemi! Kas par iedomu tā nieka strīdus dēļ tūliņ no manis taisīties šķirties, saderēt pie Namnieka par meitu. Paldies Dievam, ka tādi nolīgumi, ko sieva aiz vīra muguras izdara, ir nelikumīgi. Vai tad nu Namnieks to nezina, zina gan, bet viņš domā: «Kas man bēdas par likumu, kad tik tieku pie labas dienestnieces,» – uzdod tai muļķei sudraba rubli uz rokas un apsola, ka tā pie viņa tik kviešu maizi vien dabūs ēst. Kviešu maizi! Nez vai ir ik dienas rupjas rudzu maizes, ko paēst, ka tik kādreiz pelavas nav jāliek vēderā!... Bet kur viņš ir? (*Pieiet pie durvīm pa labai, atver tās.*) Lūdzu, neņem par ļaunu, lūdzu, Namnieka kungs, – vai jums drusciņ nav vaļas?

N a m n i e k s (*iekšā*). Jā, tik uzgaidāt mazu brīdi.

Ā b r a m s (*pakar galvu pa āras durvīm*). Jeske, Jeske!

J e š k a (*apcērtas ātri apkārt, pārsteigts*). Žīd, tu! (*Dodas tam spēji pretī.*) Nu pagaidi, otrreiz tu man vairs neizbēgsi! (*Grib to kampt cieti.*)

Ā b r a m s (*ienāk ātri istabā un tura Ješkam flinti pretī*). Neker mane, citade sause! (*Ješka aizkļiedzas un atkāpjas satrūcies atpakaļ.*) Ne cīkste, ne pīkste, citade būs – pūks! – un tu gulese augsepēde!

J e š k a. Es jau nekliegšu – nekliegšu – nekliegšu! Bet – saki – man – ko šis tavs – uzbrukums lai nozīmē? Liec to plinti nost – viņa var sprukt vaļā!

Ā b r a m s. Ā! Ā!... Vai vine var sprukt valē, ko? He-he-he! Kārklene pistole ar varej sprukt valē, bet tu neteice vis: liec vine nost. Es ar tev nemaz negribeje uzbrukt, es tik tev gribeje pastāstet ko jaune: jūse kviese atraste! (*Nolaiž flinti.*)

J e š k a. Atrasti! Ej nu, ej! (*Pārsteigts grib Ābramam tuvoties.*)

Ā b r a m s (*paceļ ātri flinti*). Kus! Citade sause. Klausēs, kā bij. Kad es pa to kēke loge bije izprukes, es aizbrouce ātre prom – brouce, brouce un uzreiz esme uz viene maze celine, kur putne un zvirbule ēd kviese. Vai saprote: v i n e ē d k v i e s e! Ā! Es domaje un brouce pa to celine, un redzeje tur lieles cupes izbērte kviese, un kur es piebrouce? Pie viene skunise! Un kas ieks ta skunise ir? Jūse kviese!

J e š k a. Mūsu kvieši! Nu skaties viens cilvēks! (*Kā augšā.*)

Ā b r a m s (*kā augšā*). Kus – citade sause! – Klausēs tālak. Tur bij jūse kviese – trīs maise, gale, svieste, tele ādines, muzike drēbes un site flinte!

J e š k a. Ak tā! (*Grib flinti apskatīt.*)

Ā b r a m s (*kā augšā*). Kus – citade sause! – Un tā tad nu tu zine, ka neesme nekāde zagle. Vai tu zine? (*Krata flinti.*)

J e š k a. Jā, jā, jā, jā – bet kas gan tās mantas tur tai šķūnītī savedis?

Ā b r a m s. Kas cite kā tās īstes zagles, kas pa sito vide zog.

J e š k a. Un no viena tāda tēviņa tu laikam būsi nopircis to nelaimīgo maisu, no kura kvieši uz ceļa izbiruši!

Ā b r a m s. Citade jau nebūse! Bet ej nu un pasake Kārklenem, ka es ta zagle lēgere ir uzgājes.

J e š k a. Nu tu brīnums, kādēļ tu pats viņam tās prieka vēstis negribi pastāstīt! Dabūsi labas atradības.

Ā b r a m s. Es gribete gan, bet man bail, ka Kārklenem vēl ta pistole nav ieks roke.

J e š k a (*smiedamies*). Nu, kas par to! Tev atkal plinte rokā. No tās vairāk jābīstas nekā no pistoles.

Ā b r a m s. Zīds zine labake, no ka vairake jābīstes. Kārklene pistole ir pielādete, site flinte ir – tukse! (*Pieslien flinti pie krēsla un izmetas ātri pa durvīm laukā.*)

J e š k a. Tukša! Ka tevi jupis, kā tas Ābrams mani izmozējis. (*Aplūko flinti.*)

PIECPADSMITĀIS SKATS

Ješka. Namnieks.

N a m n i e k s. Jūs mani saucāt, nu, ko gribat?

J e š k a (*ar flinti rokā*). Neņemat par ļaunu, Namnieka kungs, jūs manu sievu uz Krievu zemi gribat ņemt līdzī?

N a m n i e k s. Jūsu sievu?

J e š k a. Manu sievu. Ilzi. To, kura pirmiņ ar tiem zābakiem rokā ienāca istabā.

N a m n i e k s. Ak to?...

J e š k a. Jā. Un es jums saku, ka es viņu nelaidīšu uz Krievu zemi, ja arī Kārkklēns ar to ir ar mieru. Esmu viņas vīrs, un tas vīrs ir tās sievas galva. Un es saku, ka tas nolīgums, ko jūs ar viņu taisījuši, šoreiz neies spēkā. Še jums jūsu nauda, jūsu sudraba rublis, atpakaļ. (*Sniedz viņam rubli. Sāņus.*) Nez vai nebij pēdējais!

N a m n i e k s (*aizmetas ātri aiz galda, pie sevis*). Nudie, tas cilvēks prātā jucis! (*Skaļi.*) Mīļais Ješka, es no tā, ko jūs runājat, nesaprotu ne vārda.

J e š k a (*saskaities*). Lūdzu, kungs, netaisāt nu veltīgas pakses! Ar tām jūs tikpat netiksāt cauri. Jūs gribat manu sievu aizvilt uz Krievu zemi, tai piesolīdami vieglu dzīvi un ik dienas kviešu maizi. Bet es jums vēlreiz saku (*ar flinti uz grīdas sizdams*), es jums savu sievu nelaidīšu līdzi!

N a m n i e k s (*sadusmots, ar uzsvaru*). Bet, mīļais draugs, es viņu arī nemaz negribu ņemt līdzi. Liekat to plinti pie malas, paturat savu naudu un savu sieviņu un dzīvojat ar to laimīgi.

J e š k a (*flinti nolikdams*). Nu redzat, tie bij prātīgi vārdi, paldies, kungs, nu esam izlīguši ar labu. Bet jūsu naudas man nevajaga. (*Sniedz viņam to, Namnieks atkāpjjas bailīgi.*) Nu, ka ne, ne! (*Uzmet rubli uz galda un aiziet pa kreisai.*)

N a m n i e k s (*viens pats*). Ja šis cilvēks, kā Kārklēns saka, vēl nav prātā jucis, tad viņš tak pie drīzuma tā vai tā juks. Es viņa sievu gribējis aizvilt sev līdzi un viņai šo naudas gabalu uzdevis uz rokas! Ha-ha-ha-ha! Esmu ziņkārīgs, kādas lietas viņš man vēl negribēs uztiept! Nē, šitas joks man jāpastāsta Kārklēnam! (*Iziet pa labai.*)

SEŠPADSMITĀIS SKATS

Ilze. Ješka. Abi no ķēķa.

J e š k a. Bet klausies tak: viņš tevis neņems līdzi!

I l z e (*nes šķīvjus un uzliek tos uz galda*). Nu, ja viņš manis neņems – iešu jaunajam Ozolam līdzi. Tas jau arī būs glītāks saimnieks nekā Namnieks. (*Pamirkšķina slepeni šķelmīgi ar acīm.*)

J e š k a (*ļoti uztraukts*). Bet es tevis nelaidīšu un nelaidīšu, iešu uz pagasta tiesu – uz pagasta vecāko – lai tev neizdod pasēs – –

I l z e (*skaļi, zobgalīgi smiedamās*). Ha-ha-ha-ha! Ar tādiem niekiem tu manis nesabiedēsi, nav vairs veci laiki. Es iešu un iešu!

J e š k a (*Ilzei tuvodamies, pielabinoši*). Esi nu prātīga, Ilz –

I l z e (*viņam atgriezdama muguru*). Nenāc nu tik tuvu, ka tev atkal kāda maisa neuzmaucu galvā! (*Slauka šķīvjus divielī, kas viņai uz pleca.*)

J e š k a (*pakausi kasīdams, sāņus*). Nudie, nu ir ķeža! Ja viņas nesalabināšu, tad viņa no tiesas tam Ozolam aizies līdzi. (*Skaļi.*) Mīļā Ilze, neesi nu tik bārga.

I l z e. Tā? Un tu drīksti būt bārgs?

J e š k a. Es? – Jā, nu redzi – es – es jau vairs nebaros.

I l z e (*ļoti vienaldzīgi*). Tad jau labi. Neviens arī no tavas bāršanās nebīstas.

J e š k a. Nav vis vēl labi. Kad tu ar mani atkal būsi laba, tad būs labi.

I l z e. Lika drusciņ pagaidīt!

J e š k a. Neesi nu tik cieta! (*Uzliek roku uz viņas elkoņa.*) Es jau atzīstu, ka esmu tev – darijīs pāri, zinu, ka tu pie tā maisa pirksta neesi piedūruse. Es jau pats viņu sev uzmaucu galvā!

I l z e (*viņam piegriezdama ģimī*). Tu pats?

J e š k a. Jā... man mušas nelika miera. Un es vairs nekad negribēšu, lai tu pret mani melo, un ticēšu tev – tik paliec pie manis – dzīvosim atkal pa vecam.

I l z e (*viņam pilnīgi piegriezdamās, ļoti jautri*). Jā, redzi, kad tu šitā runā, tad tā ir cita lieta, tad mani ar deviņi zirgi uz Krievu zemi neaizvedīs!

J e š k a. Vai par tiesu? (*Ļoti priecīgi.*) Ilz, par to tu esi jāņem aiz galvas – (*Tuvojas viņai paceltām rokām.*)

I l z e (*viņu atgainīdama*). Es jau zinu – un jānabučo. Bet šoreiz – lūk, šē! (*Parāda viņam garu degunu un izskrien ķēķī.*)

J e š k a. Bet Ilzīt! Nē, ar to nebūšu mierā! (*Izskrien viņai pakaļ.*)

SEPTIŅPADSMITAIS SKATS

Liene. Tad Namnieks.

L i e n e (*ienāk pa vidus durvīm*). Nē, tā kā šodien, tā man vēl savā mūžā nav vīlies. Laime tik, ka Pēteris nekā nav manījis, citādi nezinātu, kur acis likt... Bet nez cik tālu nu tā Ilze ar to cepšanu. (*Grib iziet ķēķī. Namnieks ienāk.*)

N a m n i e k s. Lienes jaunkundze!

L i e n e (*paliek sajukuse stāvam*). Jā, Namnieka kungs.

N a m n i e k s (*nedroši*). Lienes jaunkundze, vai jums ir drusku vaļas manī paklausīties – man – jums – kaut kas jāsaka.

L i e n e. Lūdzu, runājat – kas tad?

N a m n i e k s. Redzat, jaunkundze, esmu no Krievu zemes šurp atbraucis ar nodomu – tas ir – ar to nodomu – jums kaut ko teikt. Un, kad nu Pēteris man sacīja, ka jūs to neņemšot par ļaunu, tad gribēju jums teikt – ka es – ka es – nu, es gribēju jums teikt to pašu, ko jau desmit gadu atpakaļ esmu teicis. Vai vēl atminaties?

L i e n e (*sāņus*). Ko lai viņam atbildu? (*Skaļi.*) Atminos gan.

N a m n i e k s. Un vai drīkstu to atbildi, ko jūs Pēteram devuši, ņemt par pilnu?

L i e n e (*pēc isa iekšēja ciniņa*). Jā.

N a m n i e k s (*satver viņas roku, jūsmīgi*). Jūs darāt mani ļoti laimīgu. Esmu vienkāršs cilvēks un nemāku vārdus smalki salikt, bet to jums saku: mana sirds gaviļēt gaviļē! (*Grib viņu bučot.*)

L i e n e (*sajukuse, viņu atturēdama*). Lūdzu – vēl ne. Esmu vēl tā – pārsteigta, ka es – ka man –

N a m n i e k s (*ļoti nokaunējies*). Neņem par ļaunu, es tik jums gribēju rādīt, cik ļoti jūs mīlēju. Ak, es jūs patiesi ļoti mīlēju! (*Nobūco viņai roku.*)

L i e n e. Namniek! (*Sāņus.*) Viņš mani patiesi ļoti mīlē. (*Dikti.*) No visas sirds solos būt jums laba sieva!

N a m n i e k s. Lienīt! Mīļā Lienīt! (*Apkampj viņu.*)

ASTOŅPADSMITĀIS SKATS

Namnieks. Liene. Kārklēns. Pēteris no labās puses. Tad Maja.

Pēdīgi Ābrams, Ješka un Ilze.

P ē t e r i s (*uz pāri rādīdams*). Netici nu, Kārklēnu tēv!

K ā r k l ē n s. Nudie, tev taisnība! Ko tad jūs tur darāt? (*Abi stāv nokaunējušies.*) Lien, vai tu gribi precēties – tu jau tak vairs negribēji?

N a m n i e k s. Mīlais draugs, mēs nupat norunājām, ka precēsimies. Ja viss ies pareizi, tad pēc trim nedēļām dzersim kāzas.

K ā r k l ē n s. Tā, tā! Nu, vēlu daudz laimes. (*Jokodamies.*) Bet nevaļas laikā tās dzīres gan iekritīs! Tās svinot, daudz darba paliks nedarīts!

N a m n i e k s (*jautri*). Mīlais draugs, par zaudējumu atlīdzību nebīsties!

P ē t e r i s. Un, lai Namniekam par daudz dziļi nebūtu jāgrābj naudas kulē, tad es cietīšu pusi no skādes. Kārklēnu tēv, arī es tavā mājā gribētu dzert savas kāzas – reizē ar Namnieku.

K ā r k l ē n s. Oho! Tu ar! Kā redzams, tad jau jūs uz Vidzemi tikai precēties vien esat atbraukuši! Vai tad tev arī jau līgava zināma?

P ē t e r i s. Vai nu ne! Precēšu kādu meitu, kura tev ļoti tuvu rada.

K ā r k l ē n s (*rausta plecus*). Tuvu rada? Bez Lienes man citas tuvīnas radnieces nav.

Maja ienāk pa vidus durvīm.

P ē t e r i s. Tā? Nu, ka nav, nav! Precēšu, lūk, tur to meitenu. (*Tuvojas viņai.*)

K ā r k l ē n s (*Maju ieraudzīdams*). Maju? Jā, bet tā jau man nemaz nav rada, tā jau tak mana meita! – Meitiņ, vai tā tiesa, tu šito puiku ņemsi?

M a j a (*kaunīgi*). Jā, tētiņ, ja tu atļauj.

K ā r k l ē n s (*priecīgi smiedamies*). Ja es atļauju? Kādēļ lai neatļautu! Pērnrudē, kā Namnieks stāsta, kviešu vien trīsdesmit pūru izsējis un turklāt godīgs tēva dēls! Precaties, bērni, esat laimīgi! Es jums dodu savu svētību (*ļoti kustināts*) un divi tūkstoši skaidrā naudā līdzī! (*Apkampj vienu un otru.*) Un nu tukšosim uz tām laimēm kādu glāzīti vīna. (*Pieiet pie skapja, izņem iz tā pudeli un glāzes.*)

N a m n i e k s. Majas jaunkundze, še es jūs iepazīstinu ar savu brūti.

M a j a (*ļoti pārsteigta*). Kā?! Lien – ?

L i e n e (*klusām uz Maju*). Lūdzama, ciet klusu par to, ko pirmiņ no manis dzirdēji!

M a j a (*situāciju saprazdama, tāpat*). Nebīsties! (*Skaļi.*) Saņem manus sirsnīgākos laimes vēlējumus! Un jūs arī! (*Spiež Lienei un Namniekam rokas.*)

K ā r k l ē n s (*pudeli un glāzes uz galda likdams*). Mīlais dēls, mīlo svaini, jūs gan neesat kviešu zagļi, par kādiem papriekšu tikāt noturēti, bet zagļi jūs tomēr esat: jūs esat s i r ž u zagļi! Lai jums šī zādzība nekad nebūtu jānožēlo! (*Ļoti kustināts.*) Dzīvojat tik laimīgi, kā es ar savu veceni dzīvoju! Augsta laime jums!

Visiem saskandinot glāzes un dziedot, Ābrams bailīgi iebāž galvu pa vidus durvīm un tad ienāk. Tai pašā acumirkli arī Ješka ar Ilzi ienāk no ķēķa.

Kamēr visi trīs izbrīnojušies virzās uz priekšu, priekšgars noveļas.